

ECONOMISCH DOSSIER 2015

ECONOMISCH DOSSIER 2015

ALGEMENE VERGADERING
& PERSCONFERENTIE
19 JUNI 2015

SIGMA vzw, federatie van de algemeen vertegenwoordigers van materieel voor openbare en private werken, voor de bouw en voor goederenbehandeling

INHOUD

1

BELANG EN ACTIVITEITEN VAN SIGMA // 6

2

BURGERLIJKE BOUW // 10

3

INTERNE GOEDERENBEHANDELING // 26

4

SIGMACERT - DE BELGISCHE VEILIGHEIDSKEUR //////////////// 32

5

DE BELGISCHE CONJUNCTUUR IN 2014 // 38

6

DE BOUWSECTOR // 54

1

BELANG EN ACTIVITEITEN VAN SIGMA

SIGMA IN 2014

Belang

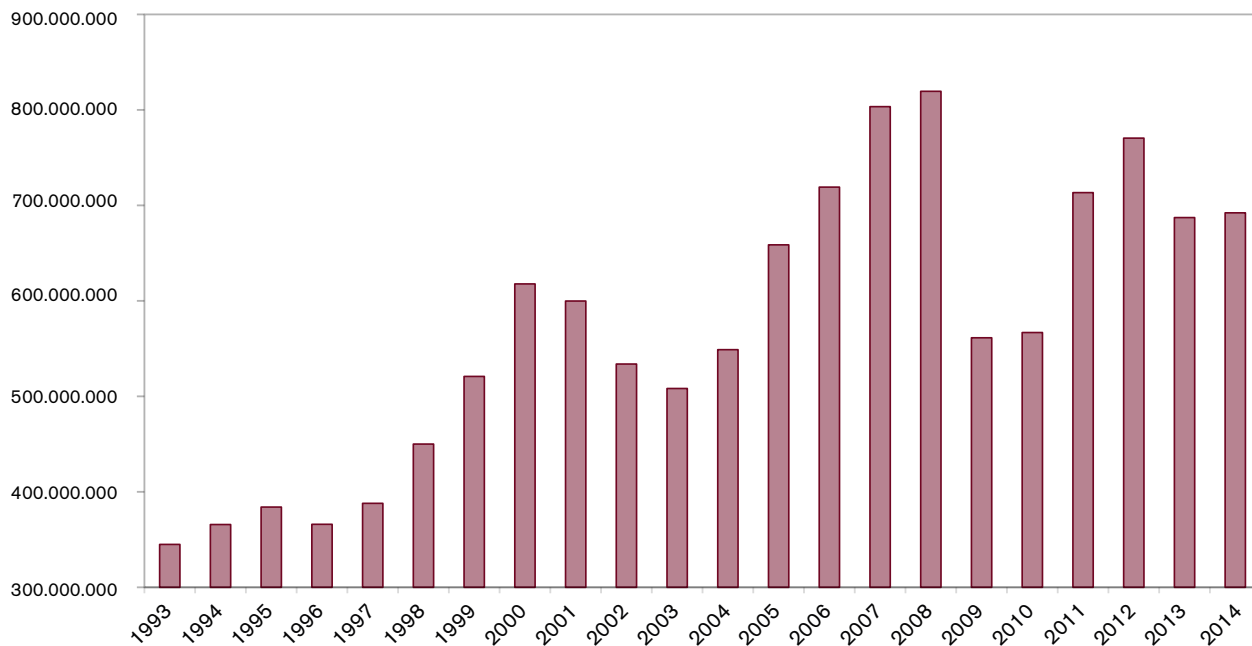
Sigma is al vele jaren dé referentie in de sector van de machines voor de burgerlijke bouwkunde, de bouw en de goederenbehandeling.

In 2014 telde onze vereniging 75 leden. De representativiteit voor de importeurs van machines in onze beroepsdomeinen is bijzonder hoog. In vrijwel alle machinecategorieën zijn alle spelers die van enig belang zijn op de Belgische markt lid van de vereniging.

De totale omzet van onze leden bedroeg in 2014 € 1200 MIO. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2013. In de tabel met omzetcijfers kunnen we zien dat dit zowel de sectie Burgerlijke Bouwkunde/Bouw als de sectie Goederenbehandeling een stijging kenden.

	2014	2013	Vershil in % 2013 - 2014
Burgerlijke Bouwkunde/Bouw	692 200 000	687 228 472	0,72%
Bekisting	39 220 650	39 723 401	-1,27%
Goederenbehandeling	468 833 900	464 583 259	0,91%
Totaal	1 200 254 550	1 191 535 132	0,73%
Generatoren	47 333 288	51 815 020	-8,65%

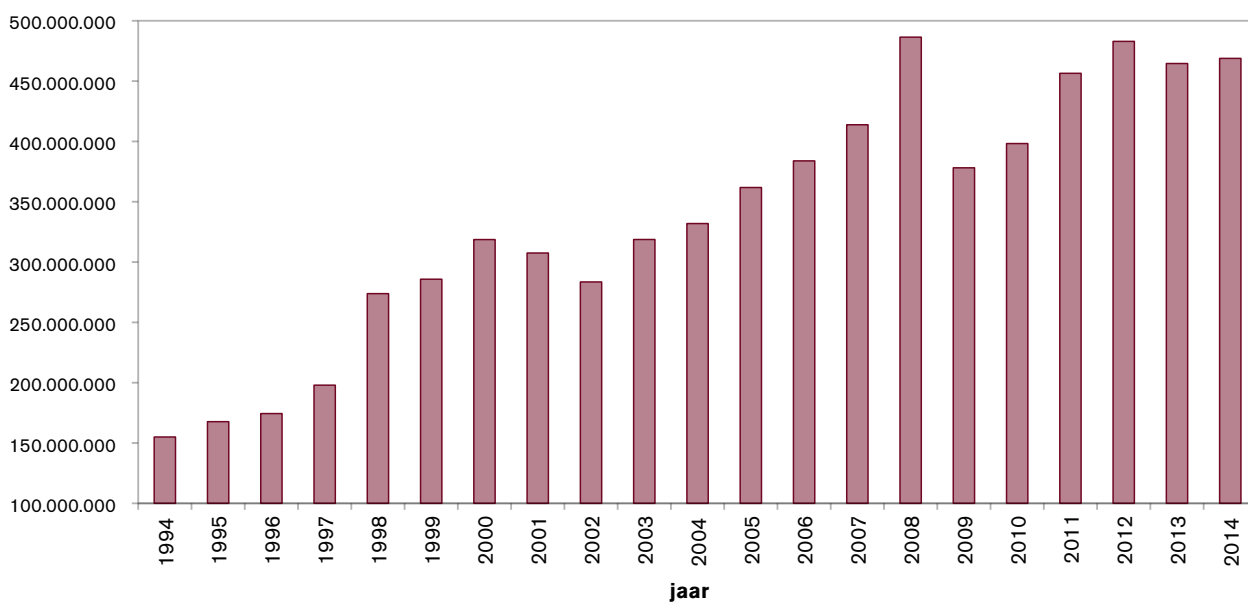
Als we de grafiek bekijken van de omzetcijfers van de subsectie Burgerlijke Bouwkunde/Bouw, dan merken we in 2014 een licht herstel op. We sloten het jaar af met € 692 MIO.

De grafiek van de sectie Goederenbehandeling toont dat 2014 een sterk jaar was. De afgelopen twee jaar stabiliseerde de markt immers, maar in 2014 groeide de markt opnieuw. Met 9.015 verkochte trucks doen we 7,2% of zo'n 602 trucks beter dan in 2013. Wanneer we naar het eerste kwartaal kijken, dan merken we dat het jaar iets zwakker begon (vergeleken met de erg sterke maanden

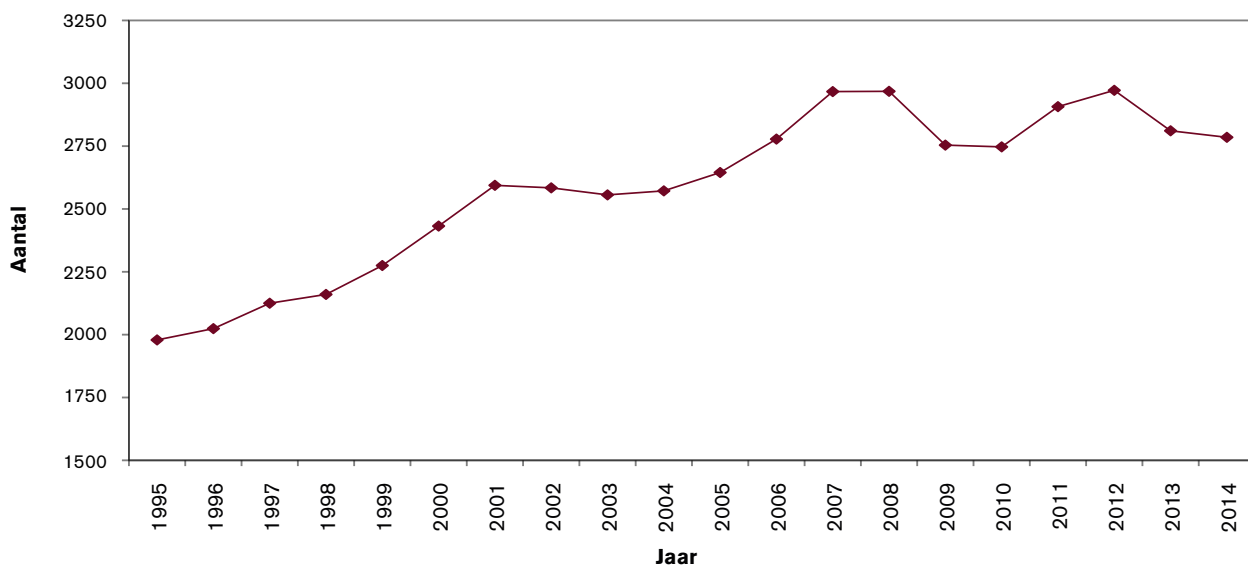
januari en februari 2014). Maart toonde dan weer een oppikken van de markt en we verwachten dat deze tendens zich zal verderzetten. Sigma verwacht dan ook een interne transportmarkt die hetzelfde niveau als 2014 zal evenaren. In 2014 was de omzet € 468 MIO, een lichte stijging ten opzichte van 2013.

Evolution Omzet Goederenbehandeling in €

Onze leden stelden in 2014 2.785 personeelsleden tewerk, een lichte daling ten opzichte van 2013. Uiteraard volgt deze grafiek ook de algemene tendensen van de omzetcijfers.

Evolutie tewerkstelling Sigma-Leden

De volgende tabel geeft de evolutie van de personeelsleden weer, maar ditmaal opgesplitst tussen arbeiders en bedienden.

	2014	2013	Vershil in % 2013- 2014
Arbeiders	1 479	1 500	-1,40%
Bedienden	1 306	1 311	-0,38%
Totaal	2 785	2 811	-0,92%

Activiteiten

In 2014 bleven wij uiteraard trouw aan onze kerntaken als beroepsvereniging:

- Onze vergaderingen zijn een trefpunt en overlegplatform waar de leden elkaar kunnen ontmoeten en gezamenlijke problematieken kunnen aankaarten.
- Het opstellen van verkoopsstatistieken van door onze leden verkochte machines.
- Meetings voor de preventie-adviseurs en de bedrijfsjuristen van verschillende leden om gezamenlijke problematieken te behandelen.
- Uitbouwen van het SigmaCert-label. Verder in dit dossier kan u hier meer over lezen.
- Partner van de beurzen PROLogistics en MATEXPO. Ook daarover verder meer.
- Uitbreiden netwerk en contacten stakeholders

De werkgroepen

HR

Onze HR-werkgroep was opnieuw zeer actief in 2014. In september vond een eerste ronde tafel plaats met de vakbonden rond het thema service techniekers om al de uitdagingen (tijdscrediet, leeftijdspiramide, instroom-uitstroom, opleiding, enz.) te bespreken met het oog op de komende sociale onderhandelingen in 2015. Als lid van de overkoepelende organisatie Federauto, nemen Sigma-onderhandelaars immers steeds deel aan deze onderhandelingen.

De onderhandelingen verliepen zeer moeizaam in 2014, maar uiteindelijk werd begin 2014 toch een overeenstemming bereikt. De bijdrage van Sigma was hierin niet onbelangrijk, vooral met betrekking tot het deel over de service-techniekers. In januari 2015 starten de onderhandelingen voor 2015-2016. Federauto en Sigma danken dan ook de vertegenwoordigers die hun steentje hebben bijgedragen voor het welslagen van deze sociale onderhandelingen.

Preventie

Ook de Werkgroep Preventie liet zich in 2014 niet onbetuigd. Deze werkgroep is het platform bij uitstek voor onze leden om ervaringen en best practices rond preventie en veiligheid uit te wisselen. De interactiviteit van de vergaderingen (op locatie, case studies) wordt door de deelnemers erg op prijs gesteld. Uiteraard is iedere van onze leden welkom om aan deze sessies deel te nemen!

Nieuwe sub-sectie binnen de Goederenbehandeling

In september 2014 werd er besloten een nieuwe sub-sectie op te richten voor de reinigingsmachines, Cleanma.be. Deze nieuwe sub-sectie is een logische stap voor Sigma. Niet alleen zijn een aantal van de Sigma-leden ook invoerder van dergelijke machines, maar andere importeurs van reinigingsmachines zagen eveneens het voordeel in van een aansluiting bij onze vereniging. Te meer omdat er geen beroepsvereniging bleek te bestaan die de belangen van deze invoerders behartigde. De sub-sectie Cleanma.be zal op 1 januari 2015 van start gaan.

Sigma maakt ook van de gelegenheid gebruik om alle leden te bedanken voor hun bijdrage en deelname.

Dries Van Haut

2

BURGERLIJKE BOUW

BURGERLIJKE BOUWKUNDE/BOUW

In tegenstelling tot de verwachting, is de markt van grotere machines in 2014 gedaald. De kleinere machines (<8T), zijn wel licht gestegen, maar zeker niet de stijging welke we zagen midden vorig jaar.

Dit is duidelijk te zien in de staafgrafiek per maand, waar de eerste maanden van 2014 duidelijk sterker waren dan de eerste van 2013, de laatste maanden waren dan weer duidelijk lager.

Als gevolg kunnen we globaal spreken we van een daling van - 5% voor alle machines, maar met grote onderlinge verschillen.

De categorie <8T kent lichte stijging. Daar waar de grote machines een daling kennen van - 15%. Dit voornamelijk in de graafmachines (op rupsen - 10 %, op banden - 35%).

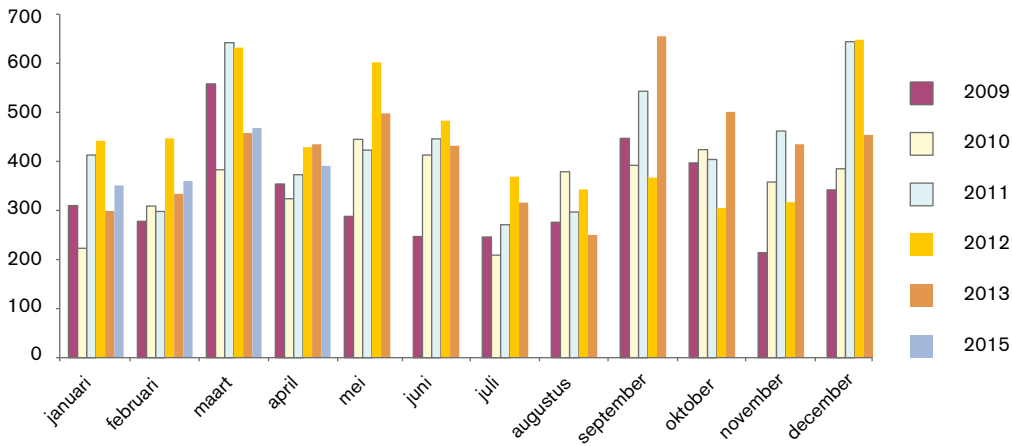
De wielladers (exclusief de categorie 0-60PK) dalen met zo'n - 6%, verreikers met - 11% en verdichtingsmateriaal met - 4%. Bij deze laatste vormen de tandemwalsen een uitzondering: ze stijgen met + 14%.

Waar we in 2013 nog vaststelden dat de tweede helft van het jaar iets beter was, bleek 2014 over het gehele jaar relatief stabiel.

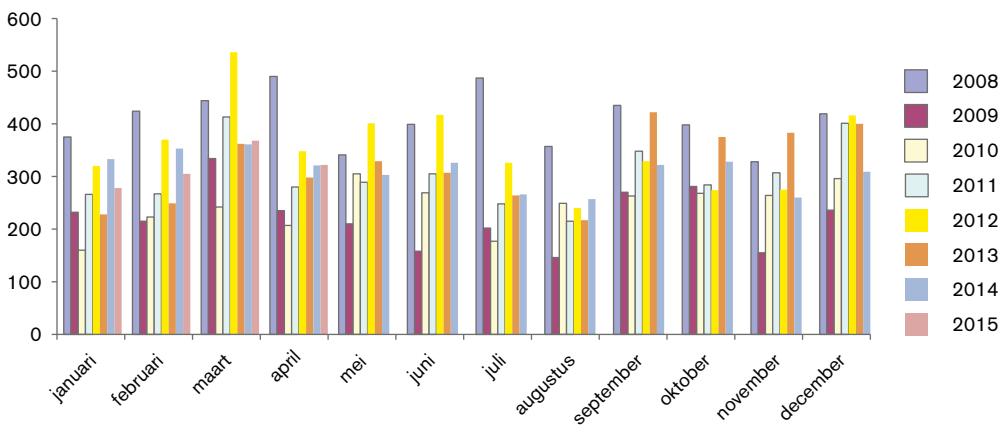
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Evol 14/13
														%
1-9 Walsen	178	168	205	250	222	283	249	151	158	209	213	179	171	-4,5
10-11 Mini-hydraulische graafmachines	755	909	793	1.019	1.166	1.335	1.064	839	868	1079	1425	1251	1177	-5,9
12 Hydraulische graafmachines op rupsen	472	459	507	671	772	949	1.145	555	547	666	792	674	606	-10,1
13 Hydraulische graafmachines op banden	188	209	244	322	376	327	377	225	198	255	355	277	180	-35,0
16 Graaflaadcombinaties	105	81	106	75	50	85	53	30	28	34	44	32	22	-31,3
17 Wegschaven	5	5	12	1	4	5	8	2	2	5	5	2	0	-100,0
18 Bulldozers op rupsen	38	30	22	47	46	58	84	22	41	47	30	37	33	-10,8
19 Kabelkranen op rupsen	4	8	11	6	10	6	25	20	15	10	10	8	6	-25,0
20 Hijskranen, zelfrijdend of gemonteerd op vrachtwagens	82	65	47	67	48	60	58	53	22	24	15	10	21	110,0
21 Verreikers	703	520	765	720	853	891	1.238	696	682	914	1035	878	803	-8,5
22. Alle terreinen heftrucks	57	118	41	36	22	26	7	7	9	8	37	5	51	920,0
23 a Wielladers 0-80 pk	517	510	504	465	527	660	654	318	347	170	200	216	325	50,5
23 b Wielladers > 80 pk										395	385	272	255	-6,3
24 Schrankladers op banden	407	362	331	437	388	368	262	204	211	241	199	147	166	12,9
25 Schrankladers op rupsen	44	21	0	3	2	0	2	0	0	0	31	4	14	250,0
26 Knikdumpers (*)	94	80	59	63	96	130	152	21	41	41	50	24	39	62,5
27 Starre dumptrucks										6	7	14	18	28,6
28 Asfaltafwerk machines	11	9	15	25	22	27	19	15	21	28	24	19	31	63,2
29 Glijbekistingsmachines	0	3	-	4	12	14	13	3	3	6	5	7	5	-28,6
TOTAAL	3.660	3.557	3.662	4.211	4.616	5.224	5.410	3.161	3.193	4.138	4.862	4.056	3.923	-3,3
30 Hydraulische breekhamers	113	194	204	240	233	453	432	255	314	392	467	429	297	-30,8
31 Scharen, verbrijzelaars, multiprocessoren										14	24	44	45	2,3
32 Sloopsorteergrijpers										41	52	132	165	25,0
TOTAAL	113	194	204	240	233	453	432	255	314	447	543	605	507	-16,2
33 Trilplaten vooruit alleen	963	1.027	880	967	989	1.119	1.098	1.140	1073	763	556	622	594	-4,5
34 Trilplaten vooruit & achteruit										393	302	472	494	4,7
35 Trilstampers	405	443	356	329	660	566	470	561	578	775	519	951	882	-7,3
TOTAAL	1.368	1.470	1.236	1.296	1.649	1.685	1.568	1.701	1.651	1.931	1.377	2.045	1.970	-3,7
38 Mobiele brekers										10	16	12	11	-8,3
39 Mobiele zeven										13	24	37	26	-29,7
TOTAAL										23	40	49	37	-24,5
36 Generatoren Productiegroepen										2185	1881	1687	2064	22,3
37 Generatoren Noodstroom										312	571	531	797	50,1
TOTAAL										2.497	2.452	2.218	2.861	29,0

(*) Knikdumpers Cijfers 2002 t.e.m. 2010 incl. Starre Dumptrucks

Maandelijkse evolutie van de verkoopcijfers van alle machines

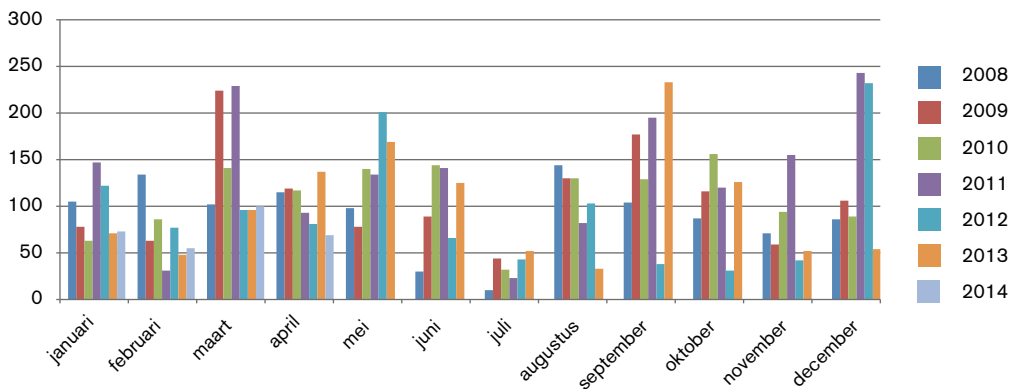

Maandelijkse evolutie van de verkoopcijfers van alle machines zonder trilmateriaal

Als we gaan kijken per subgroep, dan merken we echter dat het trilmateriaal tijdens de tweede helft van jaar minder goed presteerde:

Maandelijkse evolutie van de verkoopcijfers van trilmateriaal

Stijgers en dalers in 2014

Stijgers

In vergelijking met 2013, zijn er meer groepen die een stijging kenden:

- Hijskranen verdubbelden
- Alle terrein heftrucks en schrankladers op rupsen stegen exponentieel
- Wielladers (0-80Pk) stegen met zo'n + 50%, dit blijft echter een fenomeen van de - 60Pk ladertjes
- Schrankladers op banden stegen met + 13%, op rupsen met + 30%
- Knikdumpers en asfaltafwerk machines stegen met respectievelijk + 53% en + 63%
- Starre dumptrucks groeiden met + 30%
- Sloopsorteergrijpers stegen met + 25% en scharen met + 10%
- Trilplaten vooruit & achteruit stegen met zo'n + 4%

Dalers

We hadden het graag anders gezien, maar ook in 2014 hadden een aantal groepen te kampen met een daling. Bij de groepen met een daling tot + 10% vinden we de volgende categorieën terug:

- minigravers
- walsen
- hydraulische graafmachines op rupsen
- verreikers
- bulldozers op rupsen
- wielladers > 80pk
- trilplaten voor- en achteruit
- trilstampers
- mobiele brekers

Bij de groepen met een daling van - 11% tot - 30% zien we de volgende categorieën:

- Hydraulische graafmachines op banden
- Graaflaadcombinaties
- Kabelkranen op rupsen
- Glijbekistingsmachines
- Hydraulische breekhamers
- Mobiele zeven
-

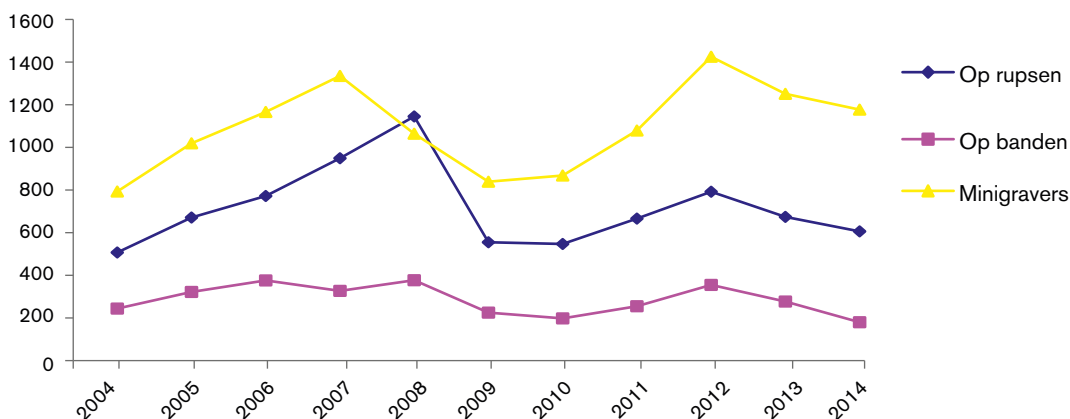
De wegschaven en trilplaten (alleen vooruit) kregen nog zwaardere klappen te verduren.

In de grafieken hieronder tonen we de verschillende categorieën meer in detail.

Grondverzet

Voor de hydraulische graafmachines was 2014 opnieuw geen schitterend jaar. De hydraulische graafmachines op rupsen daalden met - 10%, maar die op banden met zo'n - 30%. De minigravers blijven met 1177 stuks nog steeds de grootste groep, maar ook hier zien we een daling van zo'n - 6% ten opzichte van 2013.

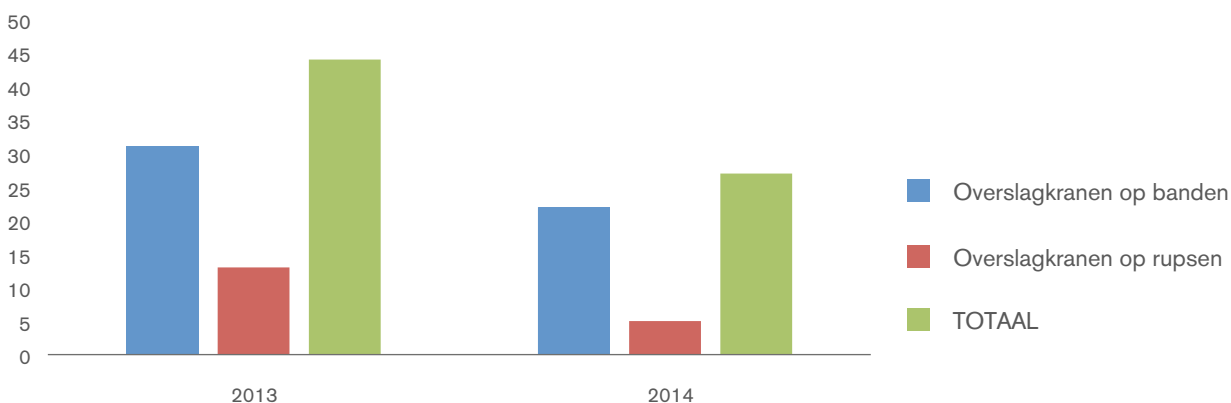
Evolutie van de verkoopcijfers van hydraulische graafmachines in België

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Op rupsen	507	671	772	949	1145	555	547	666	792	674	606
Op banden	244	322	376	327	377	225	198	255	355	277	180
Minigravers	793	1019	1166	1335	1064	839	868	1079	1425	1251	1177

In 2014 besloot Sigma om het segment "Grondverzet" verder te segmenteren door een bijkomende categorie voor overslagkranen (op banden en op rupsen) te creëren. Momenteel hebben we slechts twee jaar om te vergelijken nl. 2013 en 2014. Ook hier zien we echter een daling van de markt, zowel in de overslagkranen op banden als die op rupsen.

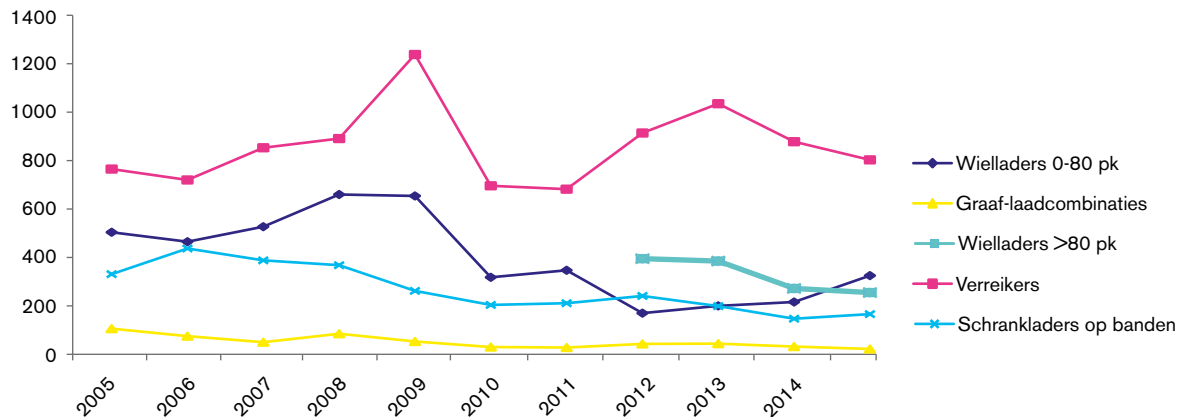
Evolutie van de overslagkranen

	2013	2014	rvol 14/13%
Overslagkranen op banden	31	22	-29,03
Overslagkranen op rupsen	13	5	-61,54
TOTAAL	44	27	-38,64

Wielladers

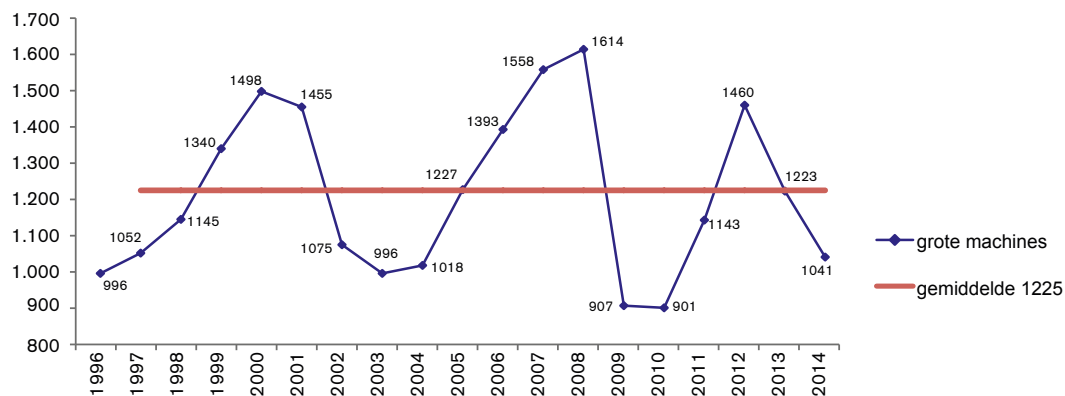
In de categorie wielladers zagen we verschillende tendensen: de wielladers tot 80 pk stegen met zo'n + 50%, de zwaardere machines (> 80pk) daalden lichtjes met - 6,3%. Verreikers, de tweede grootste groep met 803 verkochte stuks in 2014, daalden eveneens met - 8,6%. Graaf-laadcombinaties deden het ook niet goed en daalden met - 35%. Schrankladers op banden stegen daarentegen met + 13%.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wielladers 0 -80 pk	504	465	527	660	654	318	347	170	200	216	325
Wielladers >80 pk								395	385	272	255
Verreikers	765	720	853	891	1238	696	682	914	1035	878	803
Graaf-laadcombinaties °	106	75	50	85	53	30	28	43	44	32	22
Schrankladers op banden	331	437	388	368	262	204	211	241	199	147	166

Globaal genomen kunnen we stellen dat de markt van de grote machines sinds 2012 blijft dalen. 2014 is hierop geen uitzondering: de verkoop lag zo'n - 15% lager in vergelijking met 2013

Evolutie van de verkoop van grote machines (12.hydraulische graafmachines op rupsen, 13. op banden en 21.b wielladers)

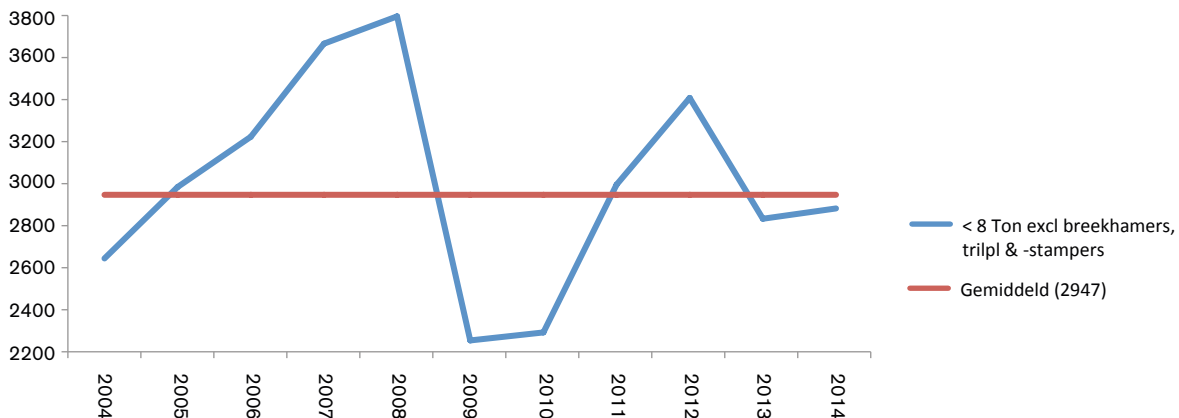

(*) 2011 en 2012: rupsgraafmachines +8 Ton, bandengraafmachines +11 Ton, wielladers + 10 Ton

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.018	1.227	1.393	1.558	1.614	907	901	1.143	1.460	1.223	1.041
1225	1225	1225	1225	1225	1225	1225	1225	1225	1225	1225

Wanneer we de evolutie van de machines < 8T (exclusief breekhamers, trilplaten en trilstampers) bekijken, dan zien we een lichte stijging in 2014 in vergelijking met 2013.

Evolutie van de verkoop van machines < 8 T excl Breekhamers, trilplaten & - stampers (*)

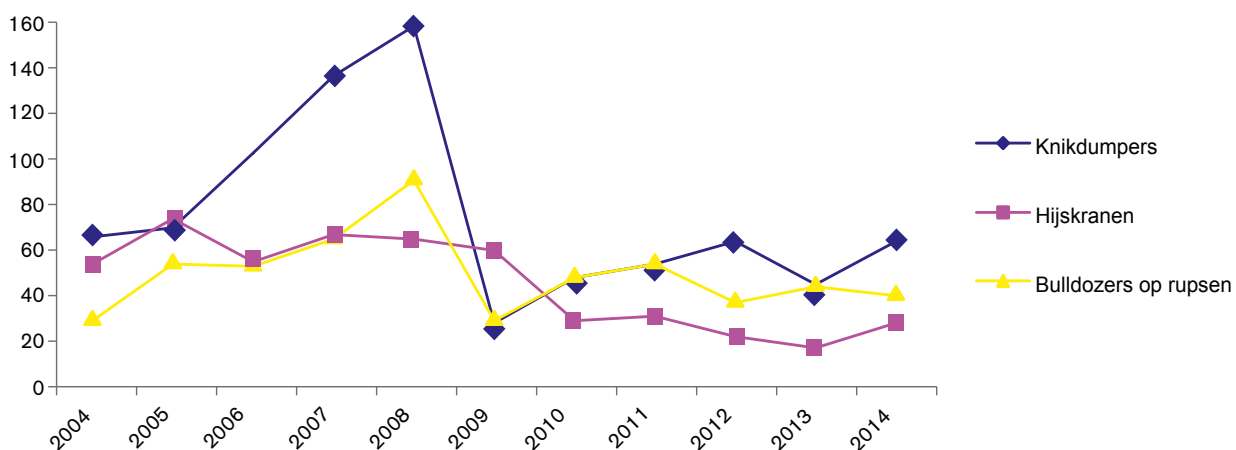
(*) 2004 t.e.m. 2010 < 10 Ton excl. breekhamers, trilplaten & - stampers

(*) 2011,2012,2013 en 2014 < 8 Ton excl. breekhamers, trilplaten & - stampers

Jaar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
< 8Ton excl breekhamers, trilpl & - stampers	2644	2984	3223	3666	3796	2254	2292	2995	3408	2833	2882
Gemiddeld	2947	2947	2947	2947	2947	2947	2947	2947	2947	2947	2947

Vervoer

Bij de knikdumpers en starre dumptrucks stellen we een stijging van respectievelijk + 62% en + 30% vast. Ook de telescoopkranen deden het beter met een stijging + 50% t.o.v. 2013. De bulldozers op rupsen gingen dan weer met - 10% achteruit.

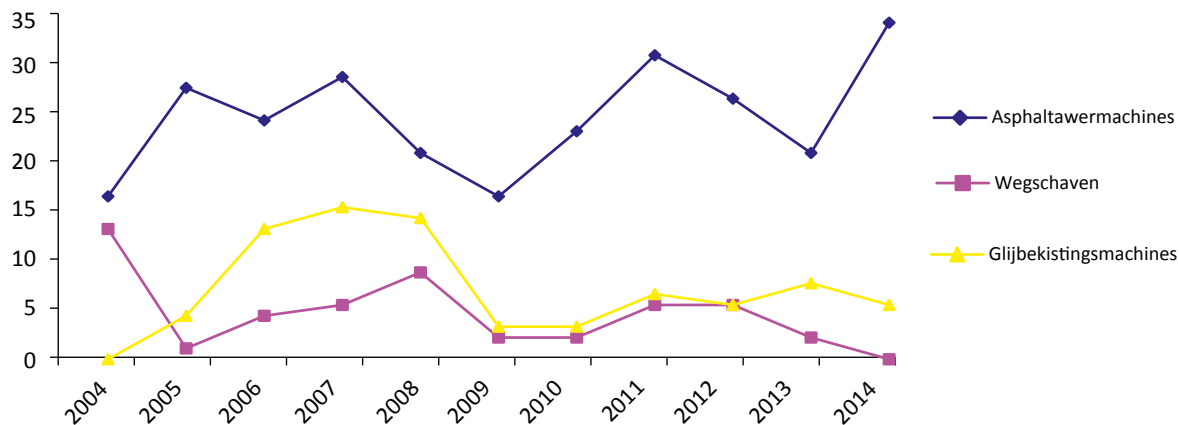

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Knikdumpers	59	63	96	130	152	21	41	47	57	38	57
Hijskranen	47	67	48	60	58	53	22	24	15	10	21
Bulldozers op rupsen	22	47	46	58	84	22	41	47	30	37	33

Wegbekleding

In de wegbekleding valt de exponentiële groei van de asfaltafwerkmachines op. Zij stegen met maar liefst + 63% in 2014.

Evolutie van de verkoopcijfers in België

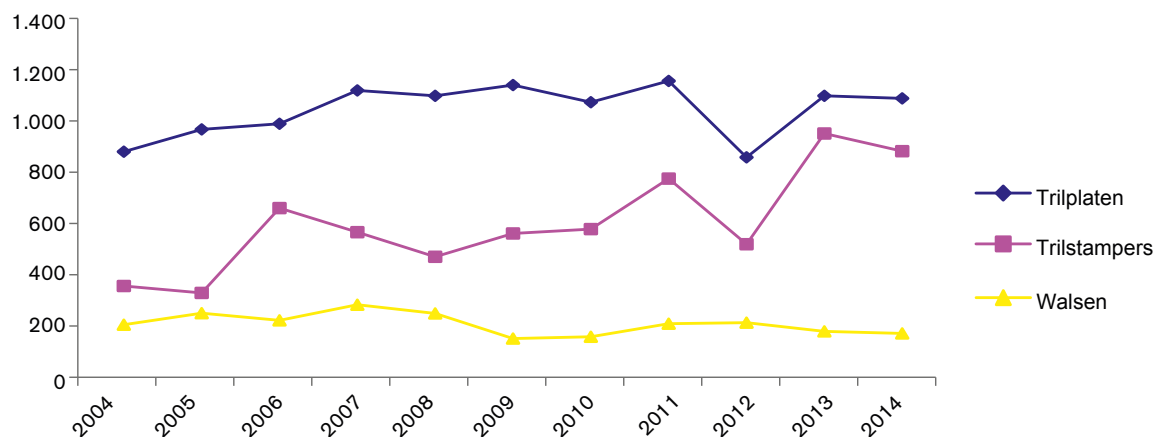

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Asfaltafwerkmachines	15	25	22	26	19	15	21	28	24	19	31
Wegschaven	12	1	4	5	8	2	2	5	5	2	0
Glijbekistingsmachines	0	4	12	14	13	3	3	6	5	7	5

Klein materieel

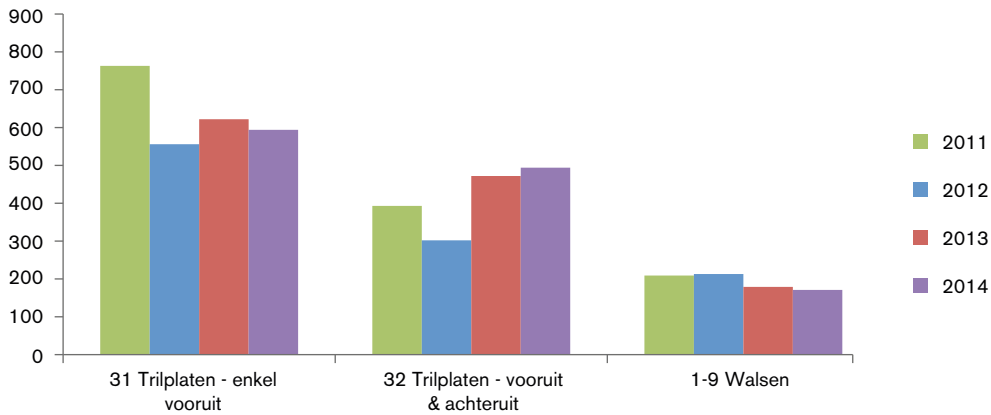
De trilplaten (enkel vooruit) daalden lichtjes met - 4,5%, evenals de trilstampers nl. met - 7,3%. De trilplaten voor-en achteruit stegen met + 4,5%.

Evolutie van de verkoopcijfers in België

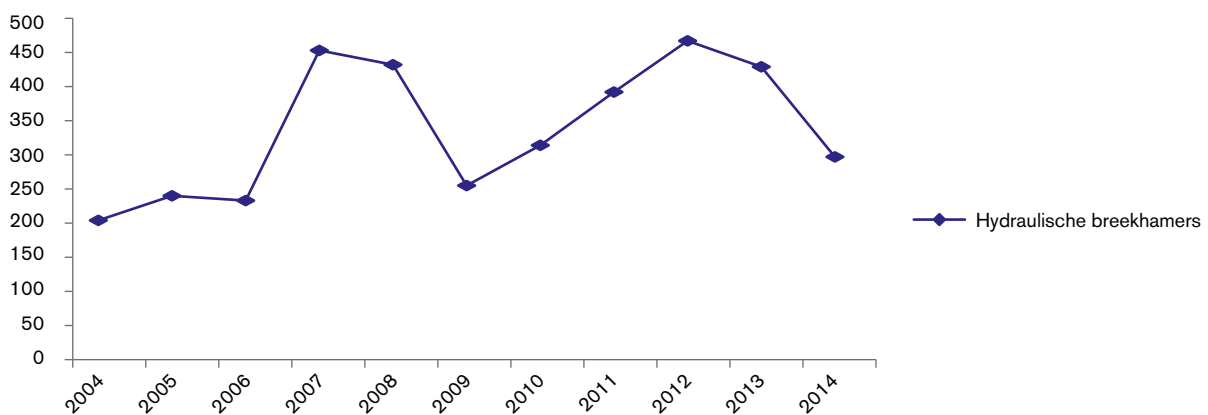
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Trilplaten	880	967	989	1.119	1.098	1.140	1.073	1.156	858	1.098	1.088
Trilstampers	356	329	660	566	470	561	578	775	519	951	882
Walsen	205	250	222	283	249	151	158	209	213	179	171

Ook de hydraulische breekhamers nemen in 2014 een flinke duik: ze dalen met zo'n - 30% ten opzichte van 2013.

	2011	2012	2013	2014
31 Trilplaten - enkel vooruit	763	556	622	594
32 Trilplaten - vooruit & achteruit	393	302	472	494
1-9 Walsen	209	213	179	171

Evolutie van de verkoopcijfers in België

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hydr. breekhamers	204	240	233	453	432	255	314	392	467	429	297

Generatoren,

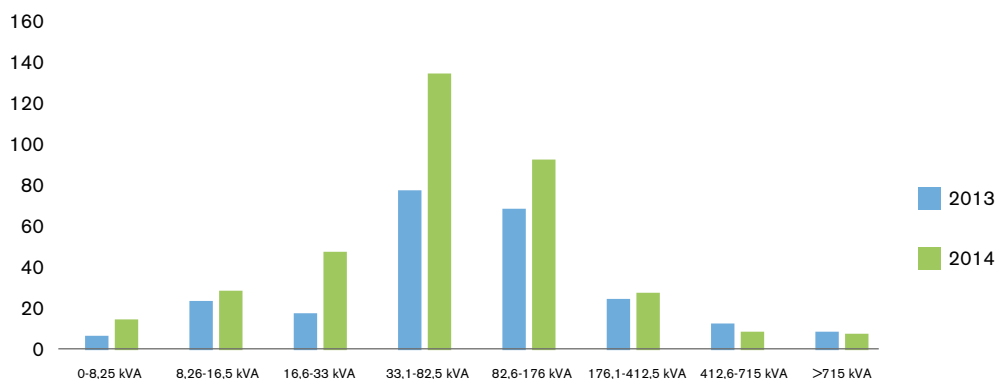
2014 was een goed jaar voor de generatoren. De onzekerheid rond eventuele stroomonderbrekingen stuwde de markt omhoog, maar had ook een bijwerking: er verschenen nieuwe spelers op de markt met onbekende merken.

De noodstroomgroepen doen het beter, daar merken we een sterke stijging op. Ook hier zit de verhuur in de lift.

Noodstroom aggregaten.

Noodaggregaten maken ongeveer 15% uit van de markt van onze leden. Filteren we echter de kleine aggregaten hieruit (< 7,5 kVA) dan loopt dit cijfer op tot 25%. Door de vrees voor stroomonderbrekingen en alle communicatie hierrond, noteerden we in 2014 een sterke stijging (zo'n + 50%) in de noodstroomaggregaten. Zoals men merkt in onderstaande grafiek bevindt de grootste stijging zich in de categorie 33 tot 176 kVA.

Evolutie Noodstroomaggregaten

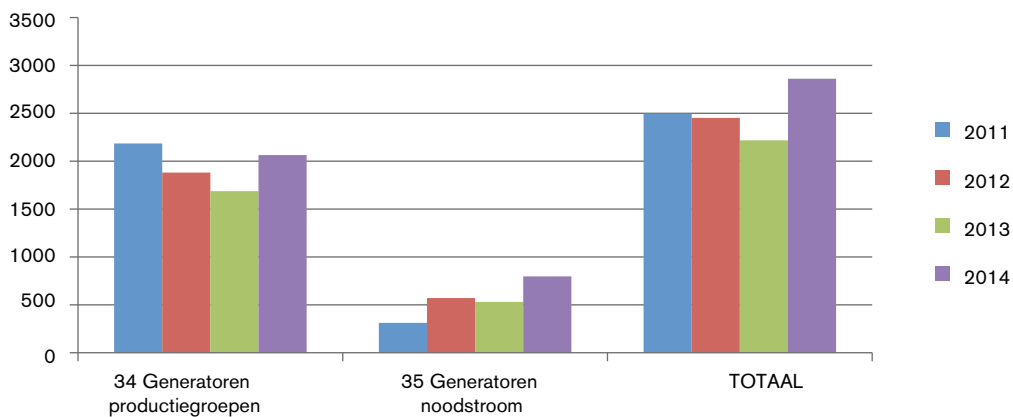

De noodaggregaten zullen ook in de toekomst lichtjes blijven stijgen. Door steeds meer reglementering in openbare gebouwen die in noodverlichting en noodstroom moeten voorzien is er in feite een nieuwe markt ontstaan. Ook dekken steeds meer bedrijven zich in tegen mogelijke black outs van het net. Onze federatie communiceert op regelmatige basis met de provincies en onderhoudt met hen de nodige contacten. Provincies zijn nog altijd verantwoordelijk voor rampenplannen. Ook gemeentediensten nemen steeds meer contact met onze leden voor het installeren van een noodaggregaat.

	2013	2014
0-8,25 kVA	7	15
8,26-16,5 kVA	24	29
16,6-33 kVA	18	48
33,1-82,5 kVA	78	135
82,6-176 kVA	69	93
176,1-412,5 kVA	25	28
412,6-715 kVA	13	9
>715 kVA	9	8

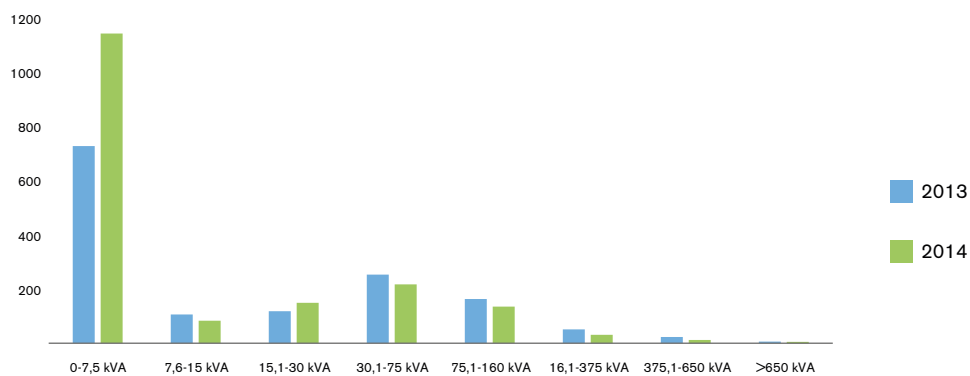
Productie-aggregaten.

Er is vooral een stijging (bijna een verdriedubbeling) in de kleine productiegroepen. Globaal gezien gaat de markt van de productiegroepen echter achteruit.

	2011	2012	2013	2014
34 Generatoren productiegroepen	2185	1881	1687	2064
35 Generatoren noodstroom	312	571	531	797
TOTAAL	2.497	2.452	2.218	2.861

Evolutie Productiegroepen

	2013	2014
0-7,5 kVA	727	1142
7,6-15 kVA	106	83
15,1-30 kVA	118	149
30,1-75 kVA	253	217
75,1-160 kVA	163	135
16,1-375 kVA	51	31
375,1-650 kVA	23	12
>650 kVA	6	5

De grootste groep is de categorie tot 7,5 kVA. Dit zijn de kleine werfaggregaten, vooral aangedreven op benzine. Ook in de vermogens van 15 tot 30 kVA zien we een stijging. Dit zijn vooral de groepen die gekocht worden door verhuurbedrijven en bouwbedrijven. Alle andere categorieën daalden in vergelijking met 2013. In vergelijking met 2013 is klasse > 375 kVA zowat gehalveerd van 29 naar 17 units. Dit zijn meestal aggregaten voor grote breekwerven en centrales.

De categorie van 7,6 tot 15 kVA daalt ook in 2014. Door de sterke stijging in de kleine vermogens, kunnen we 2014 met een algemene stijging afsluiten.

2015 en wat nu ...?

Eind maart zien we enerzijds een stijging in de wielladers, walsen en graafaadcombinaties tegenover het eerste kwartaal 2014. Een aantal categorieën hinken wat achterop, maar globaal genomen kunnen we spreken van een status quo vergeleken met 2014. Naar order intake toe, verliep het eerste kwartaal 2015 positiever dan in 2014. Ook hier zien we een stijging in dezelfde machines als hierboven vermeld, maar ook in de andere categorieën.

Naar de toekomst toe, verwachten we een stagnatie van de verkoopcijfers van de productie-aggregaten. De grote uitdaging wordt echter het navolgen van de wettelijke verplichtingen voor het gebruik van Stage IIIA motoren. Deze verplichting wordt door de klanten en sommige leveranciers van aggregaten genegeerd. Er mogen nog steeds Stage II aggregaten geleverd worden voor vaste installaties en noodstroom applicaties. En de grens tussen vast en mobiel is soms dun.

Deze problematiek zal ook in 2015 verder opgevolgd en besproken worden met de bevoegde instanties.

Dit doet ons dus eerder geloven dat 2015 op z'n minst hetzelfde niveau zal halen als in 2014, met misschien zelfs een (kleine) stijging van de markt.

3

INTERNE GOEDERENBEHANDELING IN 2014

COMMENTAAR BIJ DE SIGMA-CIJFERS 2014 EN VOORUITZICHTEN 2015

Microklimaat?

In 2014 kende België opnieuw een lichte groei. Het bbp nam toe met 1% na twee jaar te zijn gestagneerd. De opleving verzwakte echter in de loop van het jaar omwille van het algemene, mindere conjunctuurklimaat in het eurogebied en de geopolitieke onzekerheid. In 2014 vond de groei voornamelijk in het begin van het jaar plaats. In tegenstelling

tot de verwachtingen, heeft het ingezette herstel van de bedrijvigheid van 2013 immers aan kracht ingeboet. De groei van de bedrijvigheid in 2014 was hoofdzakelijk het gevolg van een versnelling van de binnenlandse vraag. De particuliere consumptie trok relatief sterk aan, in overeenstemming met het verloop van de koopkracht. De versteviging van de bedrijfsinvesteringen hield aan.

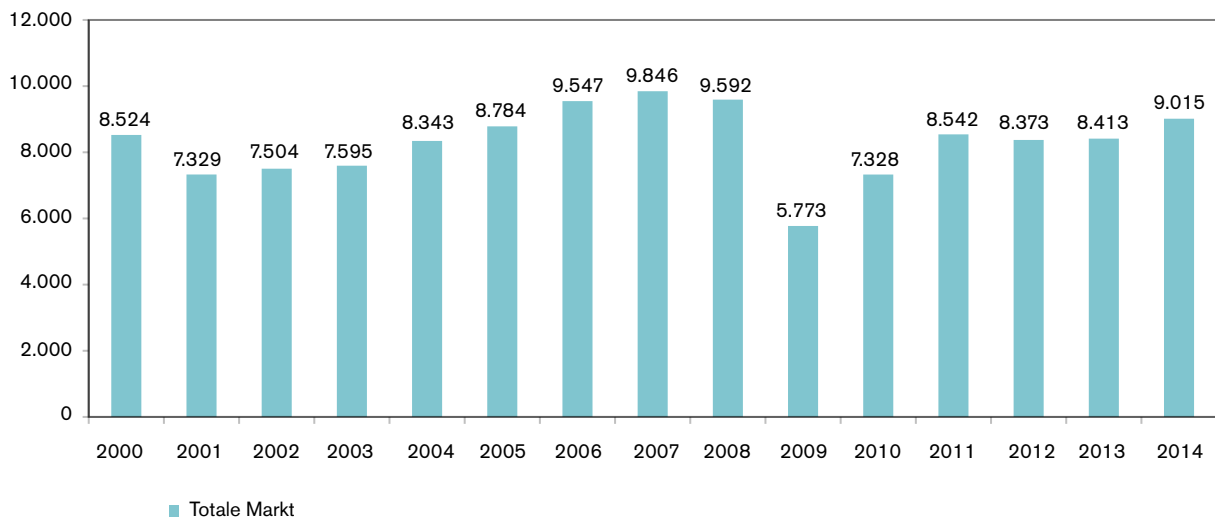
Totale markt - SIGMA										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Elektrische vorkheftrucks	+5,9%	+12,6%	+6,1%	- 1,3%	- 48,0%	+ 16,0%	+ 39,2%	+ 10,1%	- 9,1 %	+ 11,9 %
Thermische vorkheftrucks	+1,9%	+1,4%	+14,2%	-19,2%	- 43,3%	+ 15,4 %	+ 53,1%	- 29,5%	+ 3,3%	+3,2 %
Magazijntrucks	+6,4%	+10,3%	- 1,8%	+ 3,9%	- 35,9%	+ 33,3%	+ 2,0%	+ 4,3%	+ 3,1%	+ 6,7 %
Totale Markt - SIGMA	+5,3%	+8,7%	+3,1%	- 2,6%	- 39,8%	+ 26,9%	+ 16,6%	- 2,0%	+ 0,5%	+ 7,2 %

2014: EEN STERK JAAR

Sinds 2010 zien we een heropleving van de verkoop van materiaal voor intern transport. De afgelopen twee jaar stabiliseerde de markt, maar in 2014 groeide de markt

opnieuw. Met 9.015 verkochte trucks doen we 7,2% of zo'n 602 trucks beter dan in 2013. 2014 kan terecht beschouwd worden als een sterk jaar.

Totale markt

Het aandeel van de magazijntrucks in de totale markt blijft groeien, waardoor het aandeel van heftrucks daalt. In 2014 bestond 37% van de markt uit heftrucks. Het spreekt voor zich dat dit omzetmatig een negatieve trend is.

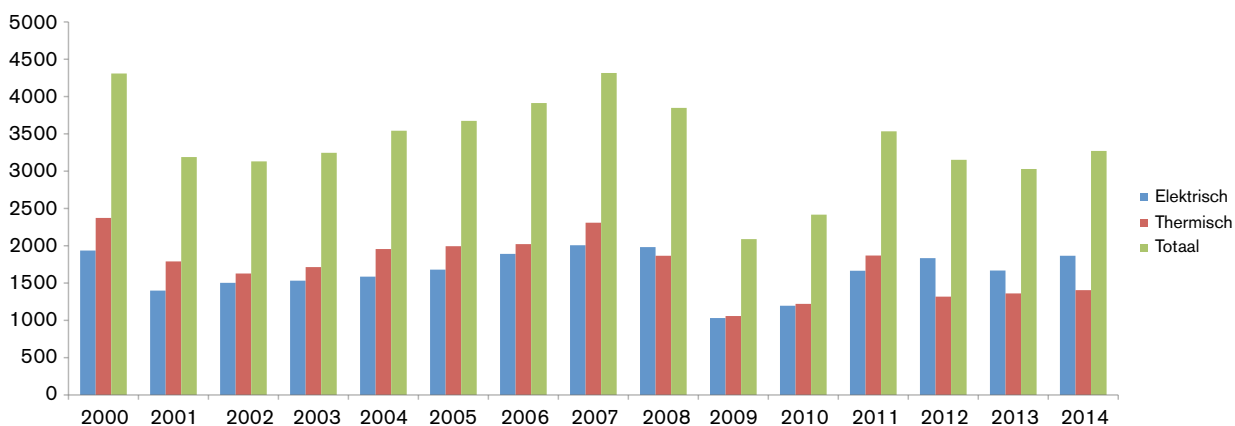
Heftrucks

De dalende trend die de heftrucks de afgelopen twee jaar kenden, stopte in 2014: de thermische heftrucks stegen met 3,2%, de elektrische heftrucks met 11,9%.

In 2014 werden er 3271 heftrucks verkocht op de Belgische markt. Dit is een stijging vergeleken met de 2 voorgaande jaren, maar nog altijd onder het niveau van 2011.

Het aantal thermische vorkheftrucks steeg in 2014 met 1405 vorkheftrucks vs. 1361 thermische vorkheftrucks in 2013. Waar er in 2013 nog een daling van 9,1% was in het segment van de elektrische heftrucks, stijgt deze in 2014 met 11,9%.

Net zoals in 2013 zien we verhoudingsgewijs weer meer elektrische dan thermische heftrucks. De verdeling blijft ook in 2014 status quo: 45% elektrische versus 55% thermische heftrucks. De verhouding verbeterde wel vergeleken met 2013. Het blijft echter nog altijd te vroeg om van een bewust groener investeringsbeleid te spreken binnen de Belgische markt. Sigma volgt deze evolutie uiteraard op de voet.

jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Elektrisch	1936	1399	1503	1532	1586	1680	1891	2007	1982	1031	1196	1665	1834	1668	1866
Thermisch	2373	1790	1628	1714	1956	1994	2022	2309	1866	1058	1221	1869	1318	1361	1405
Totaal	4309	3189	3131	3246	3542	3674	3913	4316	3848	2089	2417	3534	3152	3029	3271

Magazijntrucks

De markt van de magazijntoestellen bevestigde ook in 2014 haar stijgende trend met een groei van 6,7%. Deze markt blijft meer dan stabiel en de stijging resulteert in een totaal volume van 5744 machines. De stijging die we sinds 2010 opmeten, blijft zich duidelijk verderzetten. Wanneer we weer naar het gemiddelde kijken sinds 2000 zien we dat we met deze 5744 trucks opnieuw zo'n 12% hoger scoren.

In een typisch distributeursland als België, lijkt het logisch dat de magazijntrucks hun stijgende aandeel van de totale interne transportmarkt blijven bevestigen.

Magazijntrucks 2006-2014

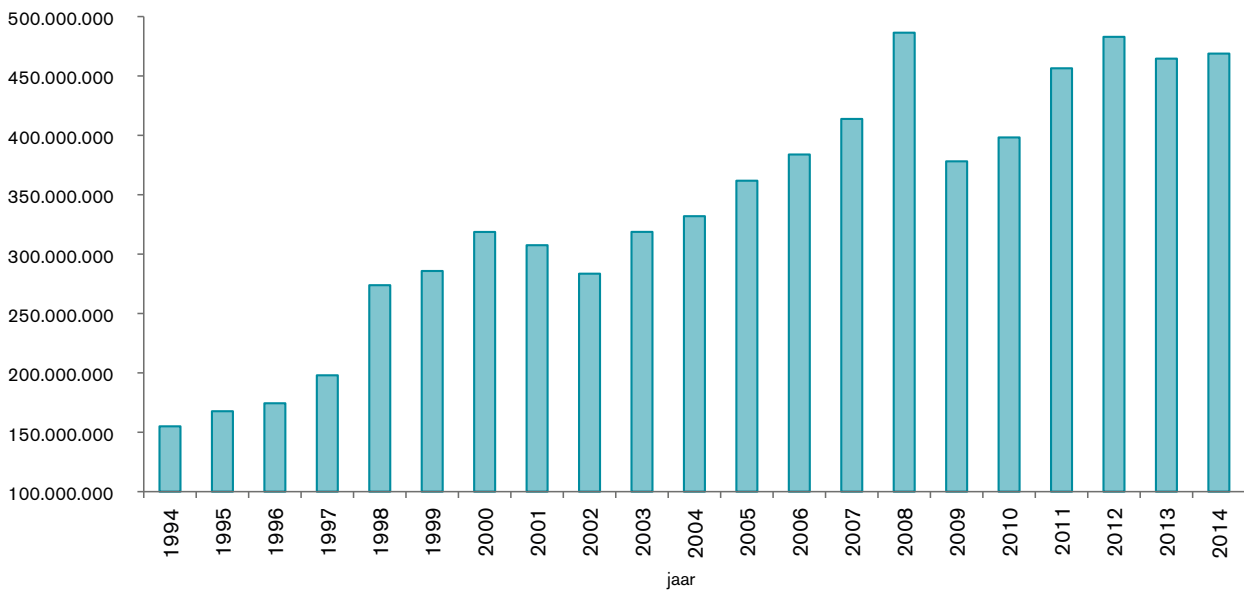
Magazijntrucks	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	%
Reachtrucks	787	630	804	414	653	630	651	525	732	39,4
Pallettrucks	2317	2431	2467	1865	2242	2264	2600	2926	2959	1,1
Stapelaars	1369	1391	1415	896	1083	1381	1299	1182	1198	1,4
Horizontale Orderpickers	841	671	591	319	671	437	453	371	514	38,5
Overige	320	407	467	190	262	296	218	380	341	-10,3
Totaal Magazijntrucks	5634	5530	5744	3684	4911	5008	5221	5384	5744	6,7

Bedrijfsresultaten

De omzet steeg licht in 2014 t.o.v. 2013. Het aantal werknemers bleef eerder stabiel. Ook in 2014 bleef debiteurenbeheer een cruciale rol spelen binnen de

organisaties van onze leden en een uitstaand vervallen debiteurensaldo van 10% van de omzet is nog altijd geen uitzondering.

Evolution Omzet Goederenbehandeling in euro

VOORUITBLIK

Uitbreiding van de sectie Goederenbehandeling

In september werd er besloten een nieuwe sub-sectie op te richten voor de reinigingsmachines, Cleanma.be. Deze nieuwe sub-sectie is een logische stap voor Sigma. Niet alleen zijn een aantal van de Sigma-leden ook invoerder van dergelijke machines, maar andere importeurs van reinigingsmachines zagen eveneens het voordeel in van een aansluiting bij onze vereniging. Te meer omdat er geen beroepsvereniging bleek te bestaan die de belangen van deze invoerders behartigde. De sub-sectie Cleanma.be zal op 1 januari 2015 van start gaan.

De verwachtingen voor 2015?

In 2014 steeg België naar de derde plaats in de Logistics Performance Index (LPI), in 2012 was dit nog de zevende plaats. België moet enkel Duitsland en Nederland laten

voorgaan. Deze index meet hoe efficiënt handelsstromen in verschillende landen verlopen en bestaat uit zes parameters, namelijk douane, infrastructuur, competitieve prijszetting, logistieke kwaliteit en knowhow, tracking & tracing en betrouwbaarheid. In 2010 stond België nog op de 9de plaats. In 2012 op de zevende en in 2014 dus op de derde plaats.

We zijn het erover eens dat 2014 een zeer sterk jaar was en we hopen dat 2015 op hetzelfde elan verdergaat. Wanneer we naar het eerste kwartaal kijken, dan merken we dat het jaar iets zwakker begon (vergeleken met de erg sterke maanden januari en februari 2014). Maar toonde dan weer een oppikken van de markt en we verwachten dat deze tendens zich zal verderzetten. Sigma verwacht dan ook een interne transportmarkt die hetzelfde niveau als 2014 zal evenaren.

4

SIGMACERT - DE BELGISCHE VEILIGHEIDSKEUR

In 2011 creëerde SIGMA, in samenwerking met KIWA Belgium, het Belgische Veiligheidskeurreferentieel SIGMACert voor zowel heftrucks (machines goederenbehandeling) als voor de bouwmachines (burgerlijke bouwkunde/bouw).

Waarom SigmaCert?

SigmaCert geeft invulling aan het KB betreffende het gebruik van **arbeidsmiddelen** (art. 11, KB van 12/8/1993). Dit KB meldt dat “de bedoelde controles van arbeidsmiddelen worden uitgevoerd door deskundige personen intern of extern aan de onderneming, tenzij de arbeidsmiddelen verplicht door een EDTC dienen gekeurd te worden.” De Sigmacertprocedure heeft o.a. aandacht voor de opleiding van de deskundigen die periodiek worden geaudit door KIWA en staat onder supervisie van het College van deskundigen. Hierdoor kunnen deze personen als deskundigen omschreven worden en invulling geven aan art. 11. Indien deze controles jaarlijks gebeuren, kunnen zij ook invulling geven aan vraag 10.2 van de VCA-vragenlijst. Het betreft dus arbeidsmiddelen waarbij geen verplichte tussenkomst is van een externe dienst voor technische controle (EDTC).

SIGMACert helpt bedrijven om deze controles zo vlot mogelijk te doorlopen. SIGMACert biedt bovendien een meerwaarde aan de klant/afnemer doordat de gebruiksveiligheid en de operationaliteit van de gekeurde machines door deze jaarlijkse veiligheidskeur gemaximaliseerd worden.

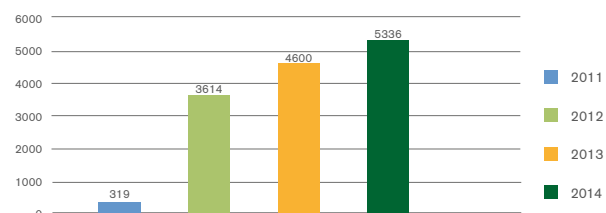
SIGMACert vandaag

Het systeem is inmiddels ruim 3 jaar operationeel. Eind 2014:

- werden er in totaal 409 keurmeesters en 82 backoffice medewerkers opgeleid door Educam
- werden er 10.000 keuringsstickers afgenomen
- werden 5.336 keuringen uitgevoerd

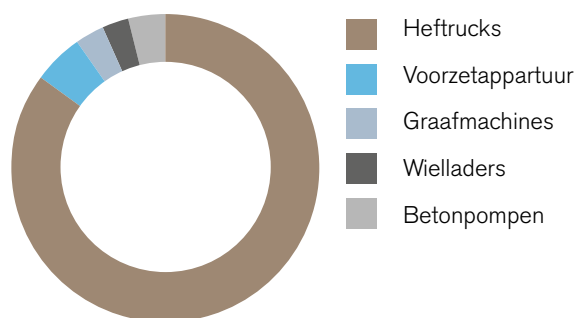
Zoals onderstaande grafiek aantoont, betekent dit een stijging van 16% ten opzichte van 2013.

Evolutie Keuringen

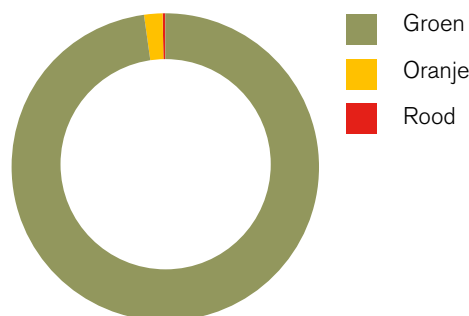

Wanneer we deze cijfers in detail bekijken, dan merken we dat het gros van de keuringen plaatsvinden op liftrucks. De burgerlijke bouwkunde neemt een kleiner aandeel voor zijn rekening, maar het platform werd wel uitgebreid naar de betonpompen. Onderstaande grafiek geeft duidelijk de voortrekkersrol van de liftrucks weer.

Split per productgroep (2014)

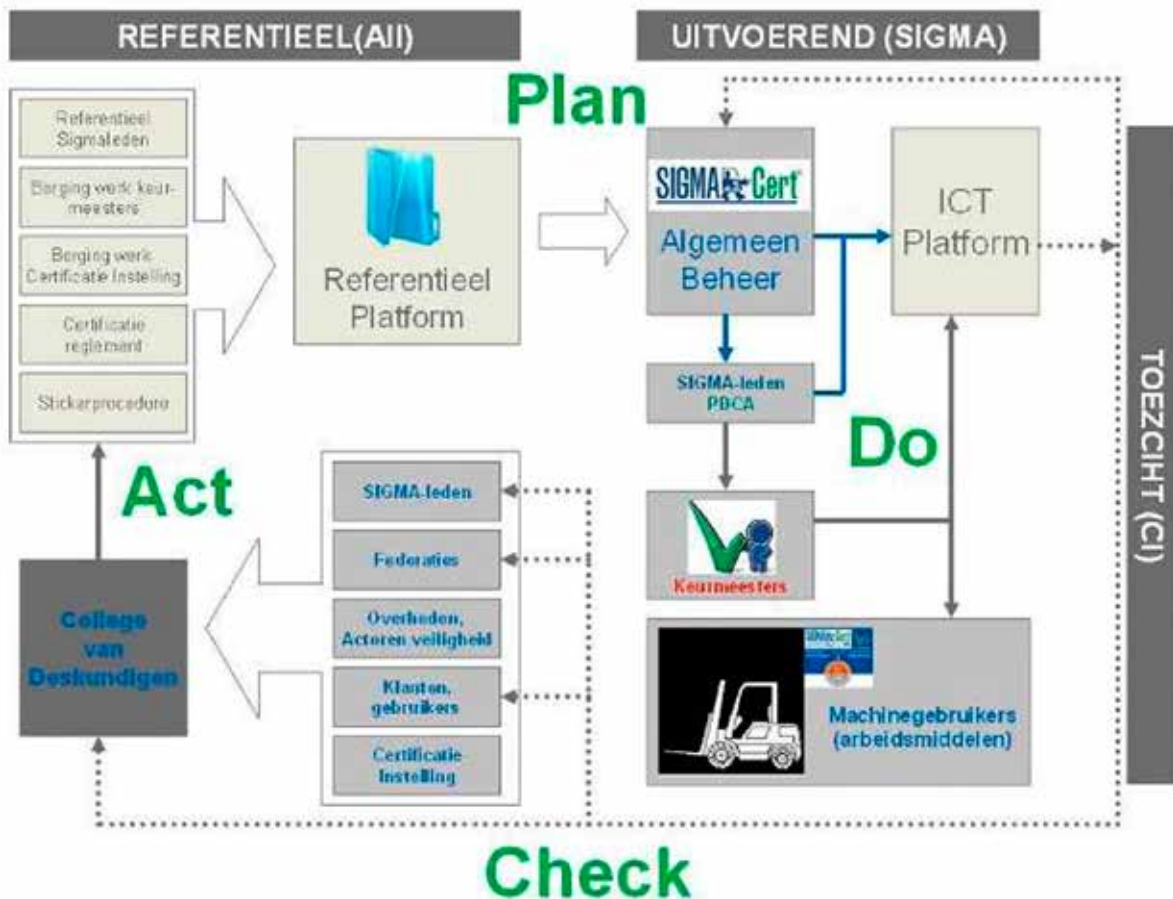
Keuringsresultaat (2014)

Onafhankelijke veiligheidskeur

Een SIGMACert-overeenkomst gesloten tussen KIWA Belgium NV en SIGMA liet toe de ontwikkelde platformen Normatief + Software te lanceren. Ontwikkelings- en gerelateerde recurrente kosten werden / worden gedragen

door SIGMA zelf. Optimalisatie van het SIGMACert-keuringssysteem wordt op termijn gegarandeerd (keurmeesters zowel als de backoffice organisatie worden systematisch professioneel geauditeerd) door een neutrale, onafhankelijke certificatie-deskundige: KIWA Belgium NV.

College van Deskundigen

Zoals elk goed uitgewerkt referentieel, wordt deze het best beheerd en bijgestuurd door een representatief College van Deskundigen. Dit College is samengesteld uit de diverse betrokken actoren, inclusief de gebruikers. Het College van Deskundigen komt twee maal per jaar samen en heeft vertegenwoordigers uit leveranciers, gebruikers, opleidingsorganisaties, verzekeringsmaatschappijen, veiligheidsexperten en de overheid. Ook werknemersorganisaties zetelen in het College van Deskundigen. Het doel van het College is om over het keursysteem te waken en het permanent bij te sturen. Vanuit zijn expertise staat het College mee in voor de verdere ontwikkeling van SIGMACert.

De voordelen van een SigmaCert keuring

We zetten nog even de voordelen van een SigmaCert keuring op een rijtje:

- ✔ Veiligere machines, minder ongevallen
- ✔ Betere opvolging van het machinepark
- ✔ Gedocumenteerd systeem dat machines gevolgd en onderhouden worden
- ✔ Sneller opsporen van (eventuele) mankementen
- ✔ Keuring en herstelling in één interventie, ook voor complexere machines

Opgelet: SIGMACert is geen indienststellingskeuring, maar een veiligheidskeuring.

SIGMA EN HAAR PARTNERS

MATEXPO 2015

2 - 6 SEPTEMBRE - KORTRIJK XPO - 36th INTERNATIONAL TRADE FAIR FOR BUILDING MACHINES

Binnen enkele maanden gaat de belangrijke bouwmaterieelbeurs MATEXPO 2015 weer van start in de prestigieuze hallen van Kortrijk Xpo (België). Het is een 100% professionele beurs gericht op de volledige bouwsector, nog steeds één van de belangrijkste economische sectoren van het land. Zegt men niet "gaat het goed in de bouw, dan gaat het overal goed"? Deze internationale beurs vindt plaats van 2 tot 6 september en is bestemd voor vakmensen uit de wereld van de bouw, wegenwerken, burgerlijke bouwkunde, recycling, goederenbehandeling, industrie enz. Dit jaar gaat bijzondere aandacht naar het comfort van de bezoekers en exposanten:

- de parkings worden gereorganiseerd
- pendeldienst voorzien voor exposanten die in een hotel in Kortrijk verblijven
- kinderopvang tijdens het weekend
- ...

Bovendien is het de bedoeling met een grootscheepse reclamecampagne in de Belgische en buitenlandse media en doelgerichte uitnodigingen naar een groot aantal bedrijven toe die nog niet op MATEXPO geweest zijn, heel wat nieuwe kwaliteitsbezoekers aan te trekken en de contacten met de exposanten aanzienlijk te vermeerderen.

Grondverzet blijft het kernaanbod uitmaken van MATEXPO met de aanwezigheid van de grootste merken ter wereld. Niet minder dan 400 exposanten, constructeurs, verdelers van materieel en leveranciers van diverse uitrustingen hebben reeds hun aanwezigheid bevestigd. Op een oppervlakte van 135.000 m² zullen zij er hun beste en nieuwste producten voorstellen. De bezoekers zullen dus kunnen kennismaken met een heel arsenaal van bouwmachines, recycling- en breekinstallaties, bouw- en hijskranen, werfvoertuigen, stellingen, bekistingen en tal van andere uitrustingen. Er zullen ruim 1400 merken vertegenwoordigd zijn, waaronder heel wat primeurs. Net zoals in 2013 is een groot terrein van 3 ha voorbehouden voor live-demonstraties van machines, vrachtwagens enz. Sedert 2007 worden Awards uitgereikt aan de exposanten met het meest innovatieve product (Innovation Award) of dat met de meest milieuvriendelijke eigenschappen (Green Award). Ook dit jaar zal een jury bestaande uit specialisten uit de sector de meest visionaire machines en uitrustingen uitkiezen. Van 2 tot 6 september wordt MATEXPO 2015 de niet te missen afspraak voor alle vakmensen uit de wereld van de bouw en openbare werken.

Nog enkele facts & figures:

- 400 exposanten - 40.000 professionele bezoekers - 1400 merken - 135.000 m²
- een vaste waarde in de professionele bouwindustrie
- een erg overzichtelijk en vooral zeer volledig aanbod
- ruim 13 ha machines voor wegenbouw, burgerlijke bouwkunde en bouwvoertuigen
- de meest recente toepassingen rond recyclage, milieu, reiniging en goederenbehandeling
- talrijke demo's en testmogelijkheden
- een sterke mediacampagne en uitnodigingspolitiek
- ontbijtvergaderingen, lezingen en colloquia over actuele thema's
- persaandacht en exposanten in de kijker door de uitreiking van awards voor meest innovatieve exposant (innovation award) en meest groene aanpak (green award)

De vakbeurs Prologistics 2016 in Brussel vormt samen met Transport & Logistics in Antwerpen, Luik & Rotterdam, hét platform voor de transport & supply chain community in de Benelux.

Prologistics bundelt op 14 & 15 september 2016 in Brussels Expo opnieuw alle trends en ontwikkelingen binnen de logistieke sector en goederenbehandeling. Alle facetten zijn vertegenwoordigd: van warehousing, intern en extern transport tot datacaptatie.

Het bestaande beursconcept rond warehousing & supply chain intelligence werd op vraag van de markt uitgebreid met e-commerce, contract logistics en air freight & cargo.

Wat intra-logistiek betreft is Sigma de strategische partner.

Brussels Airport ondersteunt het platform en dus mag Brucargo als logistieke speler en strategische partner voor de logistieke dienstverlening zeker niet ontbreken.

In samenwerking met Transportmedia wordt op de eerste avond de Trends Gazellen uitgereikt. De uitreiking wordt gevolgd door een heuse netwerkparty.

Prologistics 2016 is de uitgelezen locatie om op efficiënte wijze verschillende (potentiële) leveranciers en klanten van logistieke dienstverlening tot magazijninrichting, IT en intern transport te ontmoeten.

Zoals steeds voorziet de vertrouwde Easyfairs formule in een low-cost en all-in modulair concept: machines worden tot 6m hoog gedemonstreerd op standen met een aaneengesloten oppervlakte tot 100m². Innovatieve technologieën, een efficiënte intra-logistiek en het toenemend belang van een ecologische voetafdruk worden doorgaans op deze beurs geaccentueerd.

Strategische partner: BRUcargo
SIGMA

Cataloguspartner: TransportMedia

Media partners: MMM
KMO Insider

Beleef hier de vorige editie!

5

DE BELGISCHE CONJUNCTUUR IN 2014

In 2014 nam het bbp met 1 % toe. Het verloop van de economische situatie in België was in 2014 vergelijkbaar met dat in het eurogebied. Nadat het bbp gedurende twee jaar vrijwel stagneerde werd, net als in het eurogebied, opnieuw een duidelijk positieve, zij het bescheiden groei opgetekend. Wel verzwakte de opleving in de loop van het jaar omwille van 2 factoren:

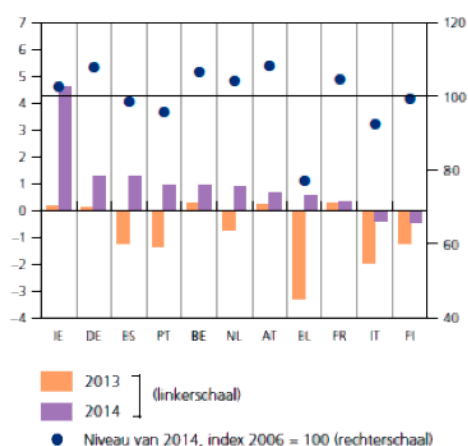
- de verzwakking van het conjunctuurklimaat in het eurogebied;
- de grote geopolitieke onzekerheid en de twijfels over het vermogen van de Europese economieën om zich op een duurzame wijze te ontwikkelen.

		Laatste gegevens		2014	2013
Groei bbp (%)	België	2013-IV	1	1	0,3
	Eurogebied	2013-IV	0,9		-0,4
Inflatie (%)	België	2014-03	-0,4	0,5	1,2
	Eurogebied	2014-03	-0,1	0,4	1,3
Werkloosheid (%)	België	2014-02	8,5	8,5	8,4
	Eurogebied	2014-02	11,1	11,6	12
Wisselkoers	Euro - US Dollar	2014-04-29	1,0564	1,3285	1,3281
Rente	Rentevoet ECB	2014-04-29	0,05	0,16	0,55
	Euribor 3 maanden	2014-04-28	0,011	0,209	0,22
	Langetermijnrente	2014-04-29	0,39	1,71	2,42

Bron NBB - Laatste bijwerking 2015-04-15 07:30:22

BBP in een aantal landen van het Eurogebied

(veranderingspercentage t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

Bron: EC.

Gemiddeld over het jaar beliep de stijging van het bbp 1 %, na uiterst geringe toenames met respectievelijk 0,1 % en 0,3 % tijdens de twee voorgaande jaren. Net als in het eurogebied is de groei voor het gehele jaar evenwel in ruime mate terug te voeren op de dynamiek aan het begin van het jaar. In tegenstelling tot de verwachtingen heeft het in het voorjaar van 2013 ingezette herstel van de bedrijvigheid immers aan kracht ingeboet.

Lichte vertraging van de bedrijvigheid vanaf het voorjaar

De groei van de bedrijvigheid in 2014 was hoofdzakelijk het gevolg van een versnelling van de binnenlandse vraag. De particuliere consumptie trok relatief sterk aan, in overeenstemming met het verloop van de koopkracht. De versteviging van de bedrijfsinvesteringen hield aan.

Op kwartaalbasis bleef de groei weliswaar positief maar het stijgingstempo daalde met nagenoeg de helft tegenover het eerste kwartaal van 2014, tot 0,2 %. Die vertraging van de bedrijvigheid tijdens het jaar ging gepaard met een toename van de onzekerheid. Het ondernemersvertrouwen verslechterde aanmerkelijk tijdens het voorjaar en stabiliseerde zich tijdens de zomer tot een relatief laag peil. De zwakte van het vertrouwen kwam overigens tot uiting in de drie gewesten van het land. Dat het ondernemersvertrouwen

in Wallonië op een lager peil staat dan in de twee andere gewesten, is vooral het resultaat van een minder sterke verbetering tijdens de korte fase van conjunctuuropleving in de loop van 2013. Deze onzekerheid woog niet te veel te op de binnenlandse vraag, vermits die immers zichtbaar minder sterk terugliep dan de productie. De verzwakking van die laatste is voornamelijk te verklaren door de relatief beperkte stijging van de uitvoer, die uiteraard te lijden had onder de minder krachtige economische groei vooral bij onze belangrijkste handelspartners. Ook de opnieuw sterk negatieve bijdrage van de voorraadwijziging heeft een rol gespeeld: ondanks de grote statistische onzekerheid rond deze variabele, lijkt dit resultaat erop te wijzen dat de ondernemingen hun productievolume minder sterk hebben opgevoerd dan wat mogelijk was geweest op basis van de nog relatief krachtige binnenlandse vraag.

Kerncijfers voor de Belgische Economie - Wijzigingspercentages in volume - tenzij anders vermeld

	2010	2011	2012	2013	2014	Prognose 2015
Consumptieve bestedingen particulieren	2,8	0,2	-0,3	0,6	0,9	1,3
Consumptieve bestedingen overheid	0,6	0,7	1,4	0,6	0,7	-0,1
Bruto vaste kapitaalvorming	-1,1	4,1	-2	-2,4	4,6	-0,6
Totaal van de nationale bestedingen	1,8	2	-0,6	-0,4	0,5	0,5
Uitvoer van goederen en diensten	8,1	6,4	1,8	2	3,7	1,7
Invoer van goederen en diensten	7,5	6,9	1,3	1,3	3,6	3,6
Netto-uitvoer (bijdrage tot de groei van het bbp)	0,6	-0,2	0,4	0,6	0,5	0,5
Bruto binnelands product	2,3	1,8	-0,1	0,2	1	0,9
Nationaal indexcijfer der consumptieprijsen	2,2	3,5	2,8	1,1	0,3	0
Gezondheidsindex	1,7	3,1	2,7	1,2	0,4	0,5
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-1,2	-0,9	1,2	0,5	1,5	1,4
Spaarquota particulieren (in % van het beschikbaar inkomen)	15,2	14,1	15,2	15,1	14	14
Binnenlandse werkgelegenheid (jaargemiddelde verandering, in duizendtallen)	30,2	63,4	9,4	-11,4	13,4	20,2
Werkloosheidsgraad (Eurostatstandaard, jaargemiddelde)	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5	8,6
Saldo lopende rekeningen (betalingsbalans in % van het bbp)	1,9	-1,1	-1,9	-2,2	1,5	3,1
Wisselkoers van de euro naar US dollar (aantal US dollars voor €100)	132,7	139,2	128,6	132,8	132,9	114,7
Korte rente (Euribor, 3 maanden in %)	0,8	1,4	0,6	0,2	0,2	0
Lange rente (OLO, 10 jaar in %)	3,4	4,2	3	2,4	1,7	0,6

Bron : NBB

Vertraging in de marktdiensten en de industrie

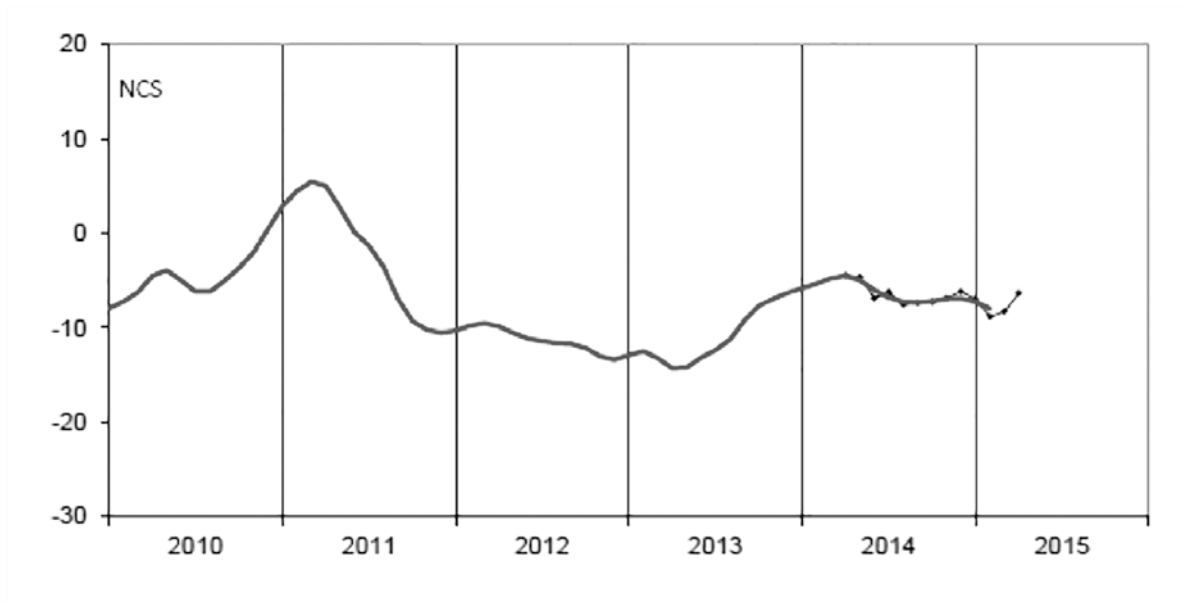
De industrie reageert gewoonlijk sterk op veranderingen in het peil van de vraag of op schommelingen in de verwachtingen daaromtrent. Die bedrijfstak, welke ongeveer 17% van de toegevoegde waarde van de Belgische economie voor zijn rekening neemt, werkt bovendien vaak in sterk internationaal geïntegreerde productieketens waardoor de buitenlandse afzetmarkten een doorslaggevende rol spelen. De synthetische conjunctuurindicator van de verwerkende nijverheid is weliswaar slechts licht verzwakt en vertoonde aan het einde van het jaar tekenen van herstel. Er zijn echter belangrijke deelindicatoren, die nauwer samenhangen met de toegevoegde waarde welke de ondernemingen in die bedrijfstak genereren, die duidelijk scherper terug liepen:

- de vraagvooruitzichten en vooral de beoordeling van de orderpositie zijn sinds het voorjaar fors verslechterd ten opzichte van de synthetische indicator;
- in de eerste helft van 2014 vertraagde de groei van de toegevoegde waarde in de industrie dan ook (tijdelijk) licht vergeleken met de stijging in het voorjaar van 2013;
- de marktdiensten (die de handel, de horeca en de bedrijfstakken 'vervoer en communicatie' en 'financiële dienstverlening, vastgoed en diensten aan ondernemingen' omvatten) lieten na een sterk eerste kwartaal een aanzienlijke conjuncturele vertraging optekenen vanaf het tweede kwartaal. Dit laatste kwam vooral tot uiting in de handel, maar ook in de diensten aan ondernemingen liepen het vertrouwen en de vraagvooruitzichten sterk terug;
- de bouwnijverheid, die haar aandeel in de totale toegevoegde waarde de afgelopen jaren zeer langzaam zag toenemen tot zowat 6 % in 2014, werd in het eerste kwartaal geschraagd door een uitzonderlijk zachte winter. Onder meer als gevolg

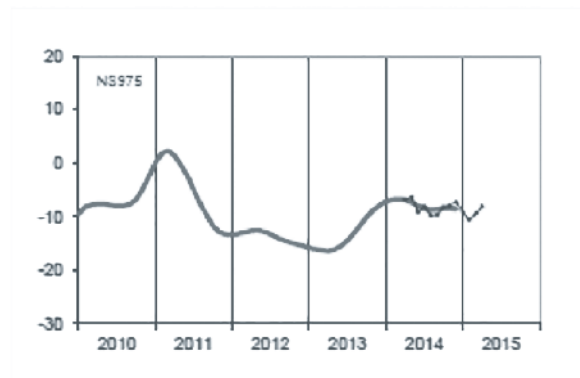
van het ongewoon krachtige eerste kwartaal liep ze vervolgens terug, terwijl de groei van de toegevoegde waarde op kwartaalbasis zwak of negatief bleef, net zoals de twee voorgaande jaren. De ontwikkelingen in de bouwnijverheid worden voornamelijk bepaald door specifiek met de Belgische economie verbonden factoren, die evenwel uiteenlopen naargelang het bouwwerken betreft voor woningen of ondernemingen, enerzijds, of infrastructuurwerken anderzijds. In dat opzicht was het verschillende verloop van het vertrouwen in de deelsector van de ruwbouw en in die van de burgerlijke bouwkunde en wegenwerken in 2014 erg frappant. Het vertrouwen in die laatste deelsector is opnieuw fors verslechterd, in overeenstemming met een sedert 2011 opgetekende tendens. Die ontwikkeling moet worden gezien tegen de achtergrond van de sterke inkrimping van de overheidsinvesteringen onder invloed van de begrotingsconsolidatie. Deze factor werd in 2013 en in 2014 versterkt door de traditionele neergaande fase na lokale verkiezingen. Het vertrouwen in de tak ruwbouw, dat ook al geruime tijd een – weliswaar minder uitgesproken – dalende tendens vertoont, lijkt zich tijdens het verslagjaar dan weer te hebben gestabiliseerd, parallel met het nog prille herstel van de investeringen in woningbouw.

- De begrotingsconsolidatie op federaal en gewestelijk niveau heeft in 2014 eveneens het verloop van de toegevoegde waarde in de niet-marktdiensten gedrukt. Deze bedrijfstak, die onder meer het onderwijs, de overheid, de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening omvat, geeft doorgaans een krachtige stijging weer, onafhankelijk van de conjuncturele situatie. De groei in deze branche was echter geringer dan de afgelopen jaren.

Algemene synthetische curve

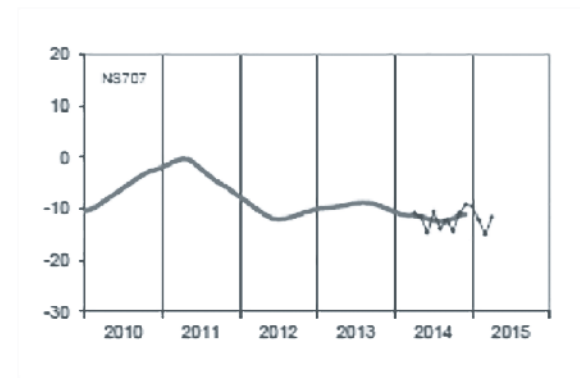
Verwerkende nijverheid

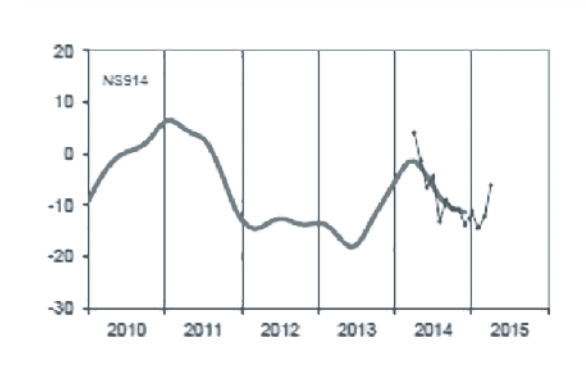
Dienstverlening aan bedrijven

Bouwnijverheid

Handel

— Seizoengezuiverde en afgevlakte reeks

◆ Seizoengezuiverde reeks

Bron : NBB

Inflatie vertraagd opnieuw in 2014

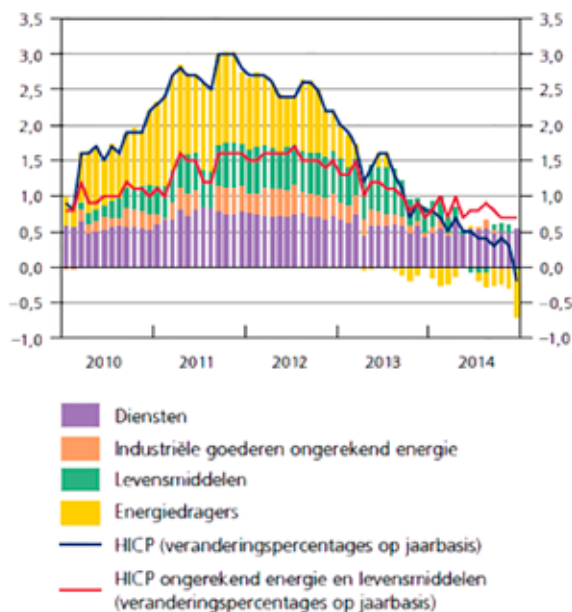
Tegen de achtergrond van de futloze internationale en binnenlandse vraag hield de daling van de inflatie aan. Ze liep terug tot 0,5 % gemiddeld op jaarbasis en bedroeg in december zelfs -0,4 %. De sterke daling van de inflatie had een grote invloed op de uurloonkosten waarvan het stijgingstempo vertraagde tot 0,7 %. Hierdoor liep de gecumuleerde loonkostenhandicap ten opzichte van de drie belangrijkste buurlanden terug van 4,2 % in 2013 tot 2,9 % in 2014.

De vertraging is voornamelijk toe te schrijven aan de prijsvermindering voor energiedragers, maar werd ditmaal versterkt door de aanzienlijke matiging van de inflatie

voor levensmiddelen. De onderliggende inflatietendens daarentegen gaf een lichte stijging te zien, als gevolg van de dienstenprijzen. De daling van de totale inflatie ligt grotendeels in de lijn van wat op Europees niveau wordt opgetekend. De laatste twee jaar sloot het verloop ervan zeer nauw aan bij dat in het eurogebied of het gemiddelde van de drie voornaamste buurlanden, dat de referentie is voor de berekening van de loonnorm. Die vergelijkbare resultaten zijn echter toe te schrijven aan een meer uitgesproken afname van de consumptieprijzen van energiedragers in België, terwijl de bescheiden toename (met 0,1 procentpunt) van de onderliggende inflatie in contrast staat met een gemiddeld even grote daling in de drie buurlanden.

Inflatie in het Eurogebied

(bijdragen aan de veranderingspercentages op jaarbasis; in procentpunt, tenzij anders vermeld)

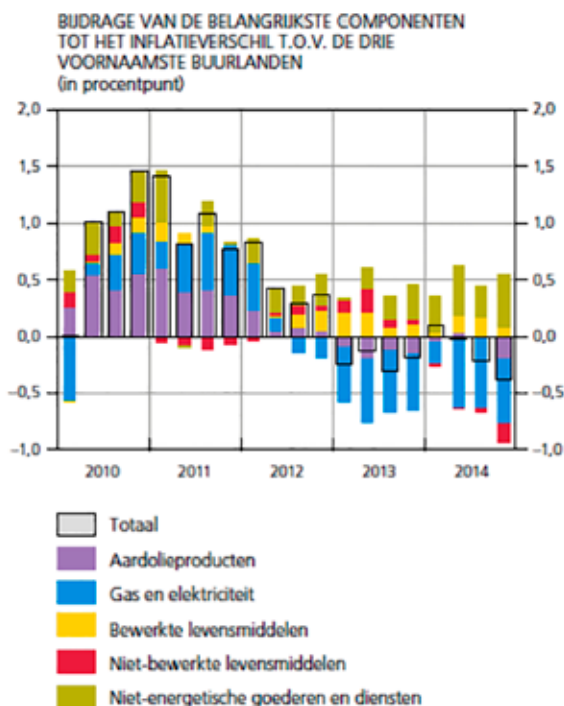
Bron : ECB.

Terwijl de onderliggende inflatietendens sinds het laatste kwartaal van 2013 geleidelijk vertraagde in de drie voornaamste buurlanden, bleef ze in België in de eerste helft van 2014 versnellen. De onderliggende inflatie liep in de tweede helft van het jaar wel terug maar bleef een flink stuk boven het gemiddelde van de buurlanden. De weliswaar geringe toename van de onderliggende inflatietendens in België was toe te schrijven aan de vermeerdering van de dienstenprijzen, die in 2014 toenamen met 2,3 %, tegen 1,9 % in 2013, terwijl het stijgingstempo van de niet-energetische industriële goederen terugliep van 0,8 % tot 0,5 %. Die laatste beweging strookt met het in België en Europa heersende sombere economisch klimaat, aangezien de prijsvorming voor industriële goederen gevoeliger is voor de internationale ontwikkelingen dan die voor diensten.

Het verloop ervan weerspiegelt ook, zij het in afgezwakte vorm, de daling van de loonkosten per eenheid product. Meer nog dan aan de producenten van goederen komt de vertraging van de loonkosten per eenheid product ook ten goede aan de dienstverleners. De doorwerking ervan in de aan de consumenten aangerekende prijzen hangt evenwel af van de houding van de ondernemingen inzake winstmarges. Zo kunnen periodes van loonmatiging gunstig zijn voor enig herstel van de marges, vooral indien die recentelijk krupper geworden zijn, zoals het geval was in de periode van 2011 tot 2013. Aangezien niet-energetische industriële goederen

echter meer onderhevig zijn aan internationale concurrentie, zijn de mogelijkheden tot verruiming van de marges echter beperkter dan voor de diensten. Vooral dit laatste lijkt dus bij te dragen aan de rigiditeit van de onderliggende tendens. Bovendien draagt ook het groot aantal diensten waarvan de prijzen regelmatig worden aangepast aan het verloop van de algemene consumptieprijsindex, de gezondheidsindex, of nog andere referentie-indices, ertoe bij de doorwerking van op de prijsdynamiek wegende factoren in de onderliggende inflatie af te remmen.

Inflatie in België en in de drie voornaamste buurlanden

Bronnen : EC, NBB

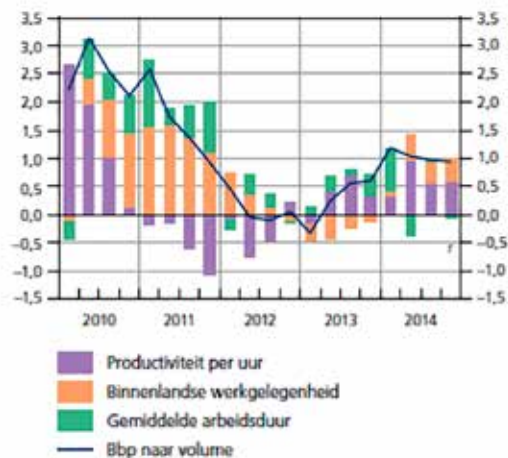
De onderliggende inflatie werd ten slotte eveneens beïnvloed door een aantal methodologische aanpassingen, voornamelijk bij de registratie van de huurgelden. In dat geval beogen de aanpassingen, naast de indexering van de huurgelden op basis van het verloop van de gezondheidsindex die van

toepassing is op de lopende huurovereenkomsten, een betere weergave te bieden van de impliciet bij het sluiten van nieuwe huurovereenkomsten ingevoerde prijsverhogingen.

Schuchter herstel van de werkgelegenheid in 2014

Hoewel het economische herstel aarzelend was, beïnvloedde het de arbeidsmarkt gunstig. Zoals vaak het geval is, werd de verhoogde bedrijvigheid eerst opgevangen door productiviteitswinsten. De productiviteit per gewerkt uur nam immers toe vanaf het begin van de opgaande conjunctuurfase en die versteviging hield heel 2014 aan. Die versterking bleef echter bescheiden aangezien het eind 2014 bereikte niveau van de arbeidsproductiviteit al met al nog uitkwam onder dat van begin 2008, vóór de crisis. Het in de economie aangewende totale arbeidsvolume volgde snel. Het steeg over het jaar 2014 met gemiddeld 0,4 % en werd aanvankelijk vooral ondersteund door een verlenging van de arbeidsduur per persoon. Na de initiële stijging liep het gemiddeld aantal gewerkte uren evenwel terug. De toename van het arbeidsvolume kwam derhalve tot uiting in een groei van de werkgelegenheid met zowat 0,3 %.

Werkgelegenheid, arbeidsduur en productiviteit (bijdrage aan de bbp-groei op jaarbasis in procentpunt; voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens)

Bronnen : INR, NBB

De uitgesproken daling van de gemiddelde arbeidsduur in het tweede kwartaal is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de bouwnijverheid en de industrie. De stijging van het aantal uitzendkrachten, die opdrachten van steeds kortere duur uitvoeren, leidt eveneens tot een vermindering van het gemiddeld aantal gewerkte uren. Het duidelijk toenemende gebruik van uitzendarbeid sinds eind 2013 weerspiegelt deels de terughoudendheid van de werkgevers om in een onzeker economisch klimaat vast personeel in dienst te nemen, maar ook een behoefte aan flexibiliteit bij de inzet van arbeidskrachten. Tegelijkertijd daalde in 2014 het aantal

dagen tijdelijke werkloosheid. Die afname was bijzonder krachtig in het begin van het jaar en zette de reeds in de tweede helft van 2013 merkbare beweging voort. Dat jaar hadden de ondernemingen hun personeelsbestand afgeslankt, nadat de bedrijvigheid in de twee voorgaande jaren was gestagneerd, wat aanleiding gaf tot een daling van het aantal dagen tijdelijke werkloosheid. In 2014 konden de werkgevers van de door het embargo voor de uitvoer van fruit en groenten naar Rusland getroffen bedrijfstakken de scherpe daling van hun activiteit compenseren door middel van tijdelijke werkloosheid. Tevens de ondernemingen uit de bouwnijverheid maakten er in het derde kwartaal, wegens de ongunstige weersomstandigheden in de zomer, massaal gebruik van.

Tegen die achtergrond nam de binnenlandse werkgelegenheid tijdens het verslagjaar met gemiddeld 15.000 personen toe, terwijl ze in 2013 met meer dan 12.000 personen afnam, wat een nog sterkere daling was dan tijdens de grote recessie.

De werkgevers van de conjunctuurgevoelige bedrijfstakken – voornamelijk de industrie, de bouwnijverheid en de marktdiensten – die het leeuwendeel van de werknemers in dienst hebben, droegen niet bij tot die opleving, maar verminderden hun personeelsbestand met zowat 1.800 eenheden. In 2013 gingen in die bedrijfstakken meer dan 23.000 banen verloren. In die groep lopen de ontwikkelingen echter nog steeds uiteen. Zo hebben de ondernemingen uit de industrie (-12.900), de bouwnijverheid (-6.400) en de financiële diensten (-1.200) gemiddeld over de eerste drie kwartalen van 2014 hun personeel verder teruggeschoefd. Daardoor hield in de industrie een duidelijke trend aan en duurde in de financiële diensten de in 2002 ingezette daling voort.

Verder merkten we ook het volgende op:

- het personeelsbestand in de bedrijven uit de tak 'diensten aan ondernemingen', die de uitzendarbeid en een belangrijk gedeelte van de dienstenchequebanen omvatten, met ongeveer 17.100 werknemers steeg. Van deze laatsten zijn er naar schatting bijna 4.000 werkzaam in dienstenchequebedrijven. Het groeitempo van dit stelsel blijkt echter stilaan te vertragen, als gevolg van de geleidelijke verzadiging van de vraag, de verhoging van de kostprijs per uur voor de gebruikers en de aanwervingsproblemen waarmee de verstrekkers van die diensten worden geconfronteerd;
- de sterk gesubsidieerde activiteiten die behoren tot de 'overige diensten' (voornamelijk de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening) droegen dit

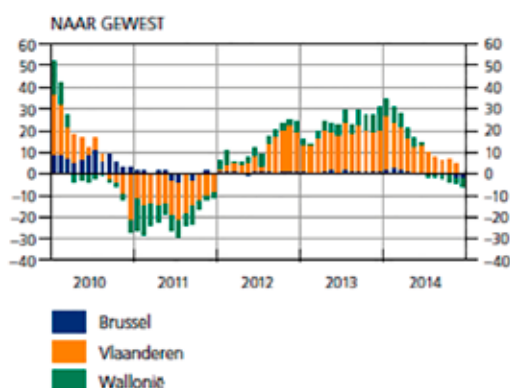
jaar verder bij tot de stijging van de werkgelegenheid ten belope van 9.600 extra arbeidsplaatsen;

- het aantal werknemers in de bedrijfstak 'overheid en onderwijs' stagneerde als gevolg van de begrotingsmaatregelen inzake de niet-vervanging van een gedeelte van het overheids personeel dat de pensioenleeftijd heeft bereikt;
- de zelfstandige arbeid groeide sterker dan gemiddeld, namelijk met ongeveer 1 %, wat overeenstemt met 7.300 extra personen. Die groei sluit aan bij de regelmatige toename van het aandeel van de zelfstandigen in de werkgelegenheid sedert 2008.

De werkgelegenheidscreatie verhinderde niet dat de werkloosheid beperkt toenam. De sinds 2007 opgetekende geleidelijke vertraging van de groei van de bevolking op arbeidsleeftijd hield aan. Die bevolking steeg met 10.500 personen in 2014, tegen een recordgroei met 70.200 in 2007. De beroepsbevolking nam tijdens 2014 met 28.900 personen toe, dat is sterker dan de twee voorgaande jaren. De bescheiden groei van de werkgelegenheid was derhalve niet voldoende om die van de beroepsbevolking te compenseren, zodat de werkloosheid verder opliep. In totaal werden 14.000 extra werkzoekenden geteld, een heel wat geringere stijging dan in 2013. Gemiddeld werd in 2014 echter bijna de grens van 600.000 werklozen overschreden.

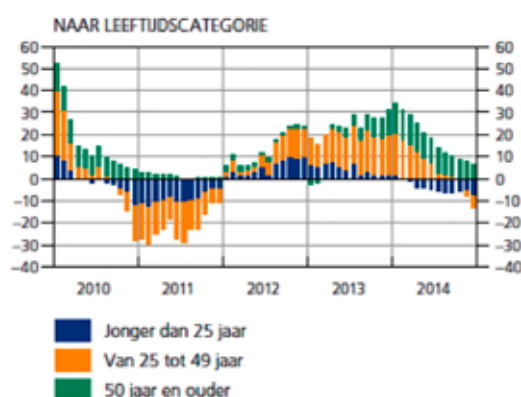
Niet-werkende werkzoekenden in België

(veranderingen in duizenden personen t.o.v. de overeenstemmende maand van het voorgaande jaar)

Die toename komt tot uiting in de geharmoniseerde werkloosheidsgraad die, met 8,6 %, zijn hoogste peil sinds 1999 bereikte. Deze indicator, die wordt opgesteld op basis van de enquête naar de arbeidskrachten (EAK) en

de definities van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB), drukt de verhouding uit tussen het aantal werkzoekenden dat wil zeggen de werklozen die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en actief een baan zoeken, ongeacht of ze al dan niet bij de RVA geregistreerd zijn als uitkeringsgerechtigde werkloze – en de beroepsbevolking. In november 2014 lag de Belgische werkloosheidsgraad 3 procentpunt onder die van het eurogebied. Deze laatste – waarvan het verloop zeer sterk uiteenloopt van het ene land tot het andere – daalt echter al vanaf begin 2013, terwijl de Belgische werkloosheid vrijwel onveranderd bleef.

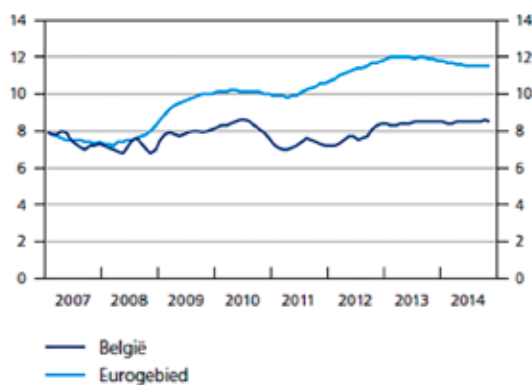
in 2014 steeg de administratieve werkloosheid niet gelijk in de drie gewesten van het land. Wordt het verloop op jaarbasis beschouwd, dan blijkt dat het aantal werkzoekenden in 2014 het sterkst toenam in Vlaanderen, zowel in absolute termen als verhoudingsgewijs. Daarentegen wordt in Wallonië sinds het midden van het jaar een geleidelijke vermindering van het aantal niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) vastgesteld. In december 2014 telde Vlaanderen bijna 252.000 werkzoekenden, Wallonië 230.000 en Brussel 108.000. De jongerenwerkloosheid liep in 2014 terug, terwijl ze de twee voorgaande jaren fors was toegenomen. Net als in het verleden, profiteerden de jongeren sneller van het groeiherstel, terwijl ze, onder meer wegens hun gebrek aan ervaring, het eerst waren getroffen door de crisis. In december 2014 waren er echter nog steeds 111.000 NWWZ van minder dan 25 jaar, die toen zo bijna een vijfde van het totale aantal werkzoekenden uitmaakten. Daarentegen bleef het aantal NWWZ van 50 jaar en ouder groeien, zij het matiger dan voorheen. De tendens die sinds 2000 merkbaar is, wordt hiermee voortgezet. Die toename is deels het gevolg van de opeenvolgende aanscherpingen van de criteria op grond waarvan oudere werklozen een vrijstelling van het zoeken naar werk kunnen aanvragen:

- de vereiste minimumleeftijd gaandeweg opgetrokken van 50 jaar in 2002 tot 60 jaar in 2013;

- vanaf 1 januari 2015 zijn alle werklozen, ongeacht hun leeftijd, onderworpen aan dezelfde regels inzake beschikbaarheid en het actief zoeken naar een baan;
- de personen die in 2014 reeds werkloos waren en vóór het einde van het jaar de leeftijd van 60 jaar bereikten, blijven echter vrijgesteld.

Geharmoniseerde werkloosheidsgraad in België en in het Eurogebied

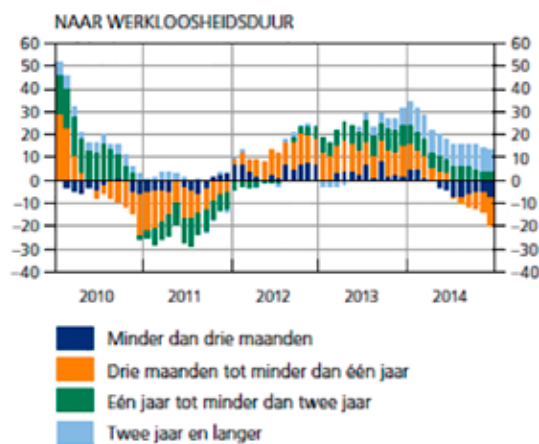
(seizoensgezuiverde maandgegevens, in % van de beroepsbevolking van 15 jaar en ouder)

Bron : EC.

In december 2014 telde België 145.000 NWWZ van 50 jaar en ouder, waarvan 60.000 in Vlaanderen, 62.000 in Wallonië en 23.000 in Brussel. De sinds 2010 opgetekende geringe daling van het aantal werklozen met bedrijfstoeslag hield aan in 2014. In november 2014 ging het om 100.000 personen, tegen 118.000 begin 2010. In oktober 2014 werd een nieuw regeerakkoord afgesloten. Dit beoogt de toegangleeftijd voor die regeling vanaf 1 januari 2015 op te trekken van 60 tot 62 jaar, en voor ondernemingen in herstructurering van 55 tot 60 jaar vanaf 2017. Op grond van een door de sociale partners gesloten – en door de regering bekrachtigde – overeenkomst is het echter tot eind 2017 mogelijk van die bepalingen af te wijken, mits vóór 30 juni 2015 een collectieve arbeidsovereenkomst (cao) wordt gesloten. Volgens dezelfde voorwaarden kan ook de verhoging, van 55 tot 60 jaar, van de leeftijdsgrens om een tijdskrediet eindloopbaan te genieten, worden uitgesteld. Parallel met het toenemende aandeel van de oudere werklozen is de langdurige werkloosheid, die wordt gemeten aan de hand van het aantal NWWZ die al twee jaar of langer op zoek zijn naar werk, sinds medio 2013 onafgebroken gestegen. Die beweging verzwakte niet, zoals voor de

andere categorieën van werklozen, maar werd tijdens het verslagjaar nog intensiever.

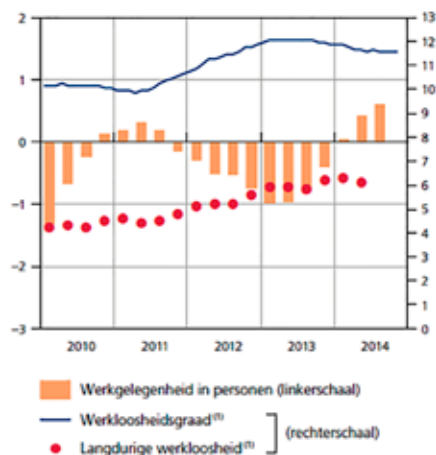

Bron : RVA

In december 2014 waren er 211.000 langdurig werklozen, of meer dan een op de drie werkzoekenden. Op het gebied van kennis, vaardigheden en attitudes zijn die personen het verst van de arbeidsmarkt verwijderd en ook het moeilijkst opnieuw in te schakelen, zelfs wanneer de bedrijvigheid aantrekt. De tragere stijging van de werkloosheid tijdens 2014 is voornamelijk toe te schrijven aan een daling van de zeer kortstondige werkloosheid (minder dan drie maanden) en van de kortstondige (tussen drie maanden en één jaar). Indien die ontwikkelingen aanhouden, kan de structurele werkloosheid oplopen en dus het groei- en werkgelegenheidspotentieel van de economie drukken.

Arbeidsmarkt in het Eurogebied

(veranderingspercentage t.o.v. het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

Bronnen : EC, ECB.

(1) verhouding tussen het aantal werklozen en de beroepsbevolking, in %

Ook in het eurogebied verbeterde de situatie op de arbeidsmarkt. Terwijl de werkgelegenheid de twee voorgaande jaren nog sterk was gekrompen, werden sinds begin 2014 netto opnieuw banen gecreëerd, wat gemiddeld over het jaar resulteerde in een lichte groei van de werkgelegenheid met 0,4 %. De werkloosheid van haar kant ging in de eerste helft van het jaar ietwat naar beneden, maar trof ze in 2014 nog 11,6 % van de beroepsbevolking, tegen 11,9 % een jaar eerder. Dat peil is nog steeds hoog in vergelijking met de andere grote wereldeconomieën, maar ook met de gemiddelde werkloosheidsgraad in het eurogebied tijdens de afgelopen twee decennia. Er is in dat opzicht vermeld dat de langdurige werkloosheid sinds de financiële crisis vrijwel onafgebroken is toegenomen en dat ze derhalve een groeiend deel van de totale werkloosheid uitmaakt. De werkloosheidsgraad daalde vooral in de zogenoemde perifere landen van het eurogebied, voornamelijk in Ierland en Portugal, alsook – zij het in mindere mate – in Spanje en Griekenland. Behalve in Ierland bleef de werkloosheidsgraad er evenwel hoog. Het waren Griekenland en Spanje die de hoogste werkloosheid hadden; ongeveer 25 % van de beroepsbevolking werd erdoor getroffen. In Griekenland ging het overwegend om langdurig werklozen.

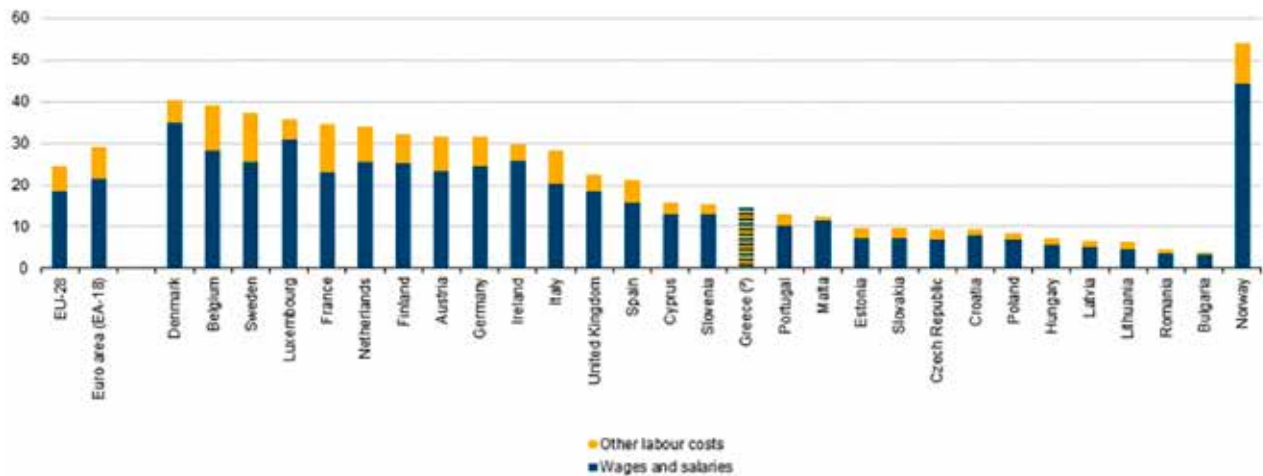
Nominale groei van de loonkosten vertraagd

De uitgesproken afname van de inflatie en meer in het bijzonder van de gezondheidsindex werkte in 2014 in hoge mate door in het verloop van de loonkosten. Het stijgingstempo van de uurloonkosten in de private sector

vertraagde immers fors tot gemiddeld 0,7 % voor de gehele bedrijvensector, terwijl het 2,4 % bedroeg in 2013 en 3,2 % in 2012.

Een soortgelijke beweging werd opgetekend voor de lonen in de overheidssector. Doordat er in 2014 geen indexering plaatsvond, stegen de uurloonkosten met slechts 0,8 % tegen 3,1 % in 2013. Ook in de private sector is de stijging van de loonkosten voornamelijk toe te schrijven aan de weerslag van de automatische loonindexering. Dat effect bedroeg in 2014 0,7 %, wat lager is dan de drie voorgaande jaren. Gelet op de termijnen verbonden aan de diverse naargelang van het paritair comité geldende mechanismen, werd de gemiddelde loonindexering in de loop van het jaar in hoge mate bepaald door de beduidend geringere stijging van de gezondheidsindex sinds eind 2013. De intensivering van de vertraging ervan sinds het tweede kwartaal van 2014 is nog maar gedeeltelijk tot uiting gekomen in de lonen.

De reële conventionele aanpassingen in de private sector zijn vervat in een koninklijk besluit tot uitvoering van de bevrozing van de reële loonsverhogingen voor de periode 2013-2014. Zoals het geval geweest was voor de voorgaande tweejaarlijkse periode, had de regering begin 2013 immers het ontwerp van centraal akkoord, dat sommige vakbonden geweigerd hadden goed te keuren, verplicht gesteld. Terwijl in 2012 nog een marge van 0,3 % toegestaan werd voor conventionele aanpassingen bovenop de indexering, werd die toen zowel voor 2013 als voor 2014 vastgesteld op 0 %, om het loonverschil ten opzichte van de drie voornaamste buurlanden te verkleinen. Als gevolg van de inwerkingtreding of de verruiming van maatregelen tot verlichting van de arbeidskosten waartoe de voorgaande jaren was besloten, steeg het bedrag van de verminderingen van de sociale zekerheidsbijdragen met zowat € 200 miljoen tot € 5,7 miljard, dat is 3,7 % van de totale loonsom van de private sector.

(*) Enterprises with 10 or more employees. NACE Rev. 2 Sections B to S excluding O. Provisional data.

(*) Only the total labour cost is available.

Source: Eurostat (online data code: lc_jcl_lev)

Al bij al sorteerden de maatregelen een licht neerwaarts effect op het loonkostenverloop. Aangezien de maatregelen tot verlichting van de bedrijfsvoorheffing in 2014 geen significante wijziging ondergingen, hebben ze geen bijzonder effect op de verandering van de totale loonkosten gesorteerd. Die maatregelen bestaan enerzijds in een algemene vermindering en anderzijds in subsidies ter ondersteuning van R&D-activiteiten, alsook sommige specifieke arbeidsvormen (zoals ploegenarbeid, nachtwerk en overuren). Die lastenverlagingen beliepen in 2014 €2,7 miljard, of 1,8 % van de loonsom. In 2014 was de vertraging van de groei van de nominale lonen in België sterker dan in de buurlanden. Tegelijkertijd is ook het productiviteitsverloop in België sinds 2012 ietwat gunstiger. De analyse van de loonkosten per eenheid product in de bedrijvensector, waarin met die twee factoren rekening wordt gehouden, bevestigt die vooruitgang ten aanzien van de drie voornaamste buurlanden. In vergelijking met 1996 nam de handicap tijdens de eerste drie kwartalen van 2014 af van 11,6 % in 2013 tot 9,6 %. Het dient niettemin te worden aangestipt dat het gedurende de voorbije 18 jaar gecumuleerd verschil aanzienlijk blijft.

Particuliere consumptie en inkomens van huishoudens toegenomen

Ondanks de vertraging van de bedrijvigheid tijdens het jaar nam de particuliere consumptie in 2014 matig maar gestaag toe. Gemiddeld over het jaar groeide ze met 1,0 %, wat sterker is dan in 2013. Het verloop ervan bleek dus weer minder volatiel dan dat van het bbp. Eind 2014 was de consumptie reeds 6 % hoger dan vóór de crisis – tegen een stijging met slechts 2 % voor het bbp – en dat ondanks een korte periode van negatieve groei tijdens de grote recessie.

De opflakking van de consumptiebereidheid van de particulieren sluit direct aan bij de stijging van de koopkracht. Ze blijkt ook uit de verbetering van de kleinhandelsomzet, die in 2013 scherp daalde. Die versteviging kan onder meer te danken zijn aan een lichte afname van de vrees om werkloos te worden.

De algemene synthetische indicator van het consumentenvertrouwen is dan weer verder afgenomen. Volgens statistische analyses is de deelindicator beter gecorreleerd met de consumptie van de huishoudens dan de algemene indicator. Bovendien wijzen de indicatoren uit de enquête - die meet of de consumenten het huidige tijdstip geschikt achten om duurzame goederen aan te kopen - op een voorzichtig herstel gedurende het hele jaar. Die trend blijkt echter niet uit de inschrijvingen van nieuwe wagens, die nog ruim onder het gemiddelde van de afgelopen jaren liggen. Meer specifieke factoren zouden aan dit lagere peil ten grondslag kunnen liggen, zoals de begin 2012 gewijzigde belastingen voor personenwagens of de tendens om minder vaak van wagen te veranderen.

Indicatoren van de particuliere consumptie

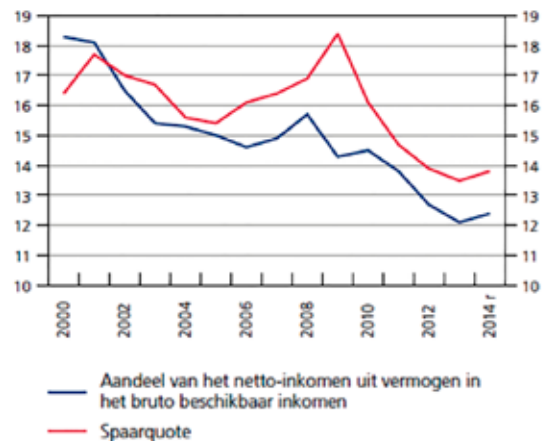
Bronnen : EC, FEBIAC, NBB.

(1) Met uitzondering van auto's en motorfietsen

Het verloop van de particuliere consumptie wordt vooral bepaald door de ontwikkeling van de koopkracht van de huishoudens. In reële termen steeg het bruto beschikbaar inkomen in 2014 met 1,3 %; dat was de eerste stijging sinds 2009. De aanzienlijke daling ervan tijdens de voorgaande jaren was in belangrijke mate toe te schrijven aan de inkringing van het inkomen. Zulks vloeit voort uit de scherpe daling van het rentepeil en uit het feit dat de door de ondernemingen uitgekeerde winsten sterk werden aangetast door zowel de crisis van de voorbije jaren als de noodzaak hun balans te herstellen. Die verzwakking van het inkomen uit vermogen veranderde in 2014 in een stijging, die te danken was aan de toename van de ontvangen dividenden.

Ook de andere primaire inkomens, zoals het inkomen van de zelfstandigen, namen in ruimere mate toe, onder meer omdat het aantal zelfstandigen opnieuw sterker is gestegen dan het aantal loontrekkenden. Ook de snelle daling van de inflatie ondersteunt de over het geheel genomen de koopkracht. Dat geldt onder meer voor de bezoldigingen van de zelfstandigen.

Spaarquote en inkomen uit vermogen (in % van het bruto beschikbaar inkomen ⁽¹⁾)

Bronnen : INR, NBB.

(1) In % van het beschikbaar inkomen in de ruime zin, d.w.z. inclusief de verandering van de rechten van de huishoudens inzake de in het kader van een beroepsactiviteit aangelegde aanvullende pensioenen.

In 2014 steeg de spaarquote licht tot 13,8 % van het beschikbaar inkomen, wat in contrast staat met de onafgebroken daling in de afgelopen jaren. Nadat de investeringen in woningen de twee voorgaande jaren opnieuw waren gedaald, gingen ze in 2014 licht omhoog. Het volume ervan blijft echter nog ongeveer 10 % lager dan vóór de grote recessie. Behalve aan de stijging van het beschikbaar inkomen is die lichte opleving toe te schrijven aan een vermindering van de vrees van werknemers om hun baan en dus de daarmee samenhangende inkomens te verliezen. De uitzonderlijk lage rente op hypothecaire kredieten

Bedrijfsinvesteringen

Bronnen : INR, NBB.

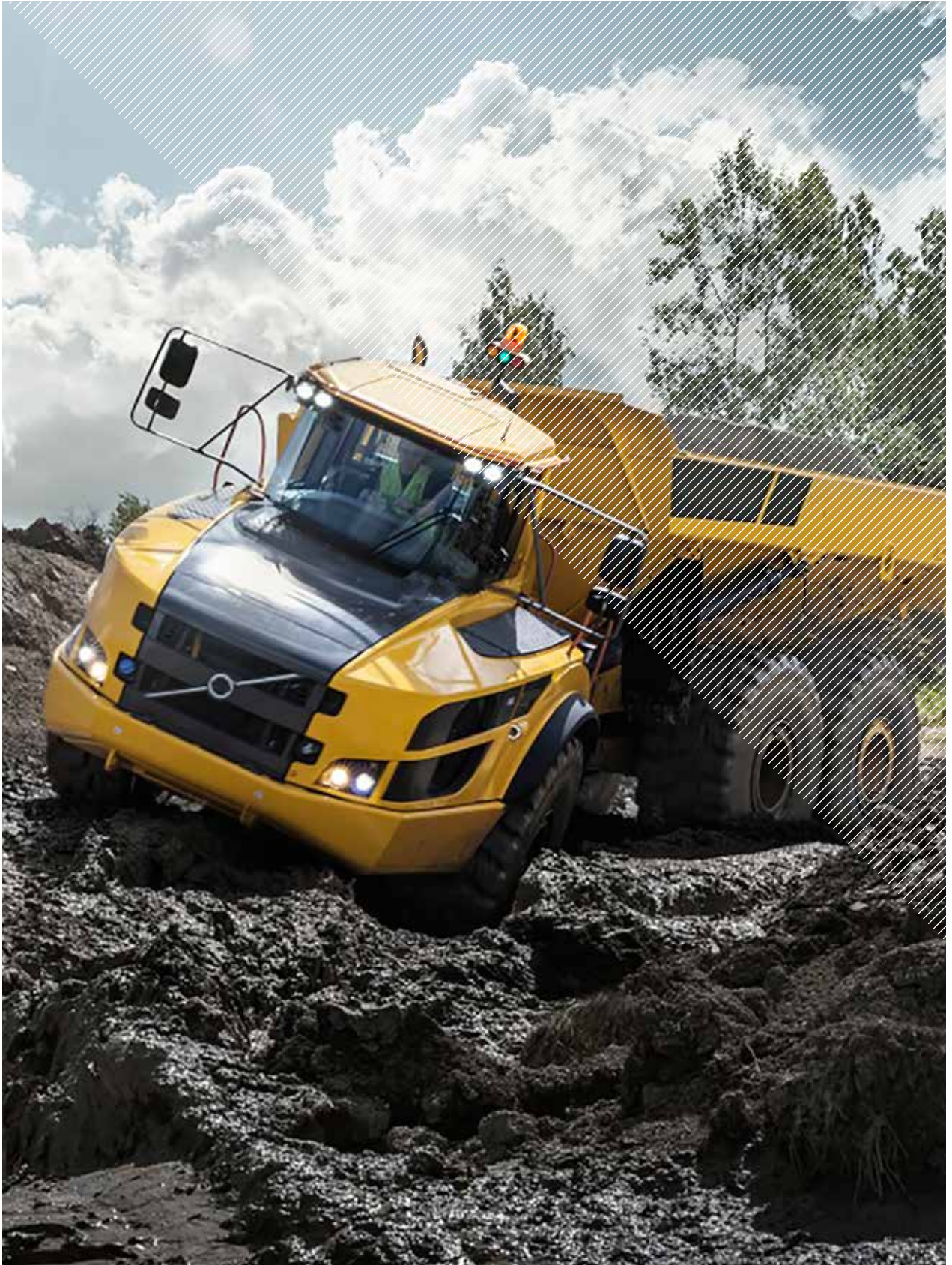
oefenden eveneens een invloed uit. Bovendien speelden ook de wijzigingen in de wetgeving en het belastingrecht een rol, als gevolg van de overdracht van de bevoegdheid inzake de fiscale behandeling van de hypothecaire leningen van het federale niveau aan de gewesten, in het kader van de zesde staatshervorming. De door het Vlaams Gewest aangekondigde forse verlaging van de belastingaftrek voor die leningen – de woonbonus – vanaf januari 2015 zette de huishoudens ertoe aan sneller een woning aan te kopen, om nog in aanmerking te komen voor het voordeliger belastingstelsel. Meer nog dan voor de bouw of de renovatie van woningen, waarvoor de reactietijd langer is door de logistieke beperkingen, zijn die anticipatie-effecten vooral belangrijk voor de secundaire markt. In dat verband stimuleerde een aanzienlijke toename van het aantal transacties op de secundaire markt in de tweede helft van het jaar eveneens de investeringen in woningen, omdat de op die transacties betaalde registratierechten als dusdanig in de nationale rekeningen worden geboekt.

De bedrijfsinvesteringen stegen begin 2014 aanzienlijk en die stijging nam van kwartaal tot kwartaal in kracht toe zodat de gemiddelde groei op jaarbasis 6,6 % bedroeg. Die stijging houdt verband met de verbetering van de vraagvoorzichten. Evenzo schommelde de bezettingsgraad van het productievermogen in de verwerkende nijverheid, na

een sterke opleving in 2013, gedurende het hele jaar rond het sinds 1980 berekende gemiddelde. Die twee factoren samen zouden zowel de uitbreidingsinvesteringen als de vervangingsinvesteringen kunnen ondersteunen. Hoewel de conjunctuurvertraging in de loop van het jaar slechts een beperkte invloed lijkt te hebben gehad, kan dit ofwel toe te schrijven zijn aan de tijd die verloopt tussen het uitwerken en de uitvoering van de investeringsprojecten. Een andere oorzaak is het feit dat de ondernemingen die verzwakking niet als een structurele bedreiging voor het herstel hebben beschouwd. Om hun investeringen te dekken, konden de ondernemingen steunen op een bevredigend peil aan eigen middelen enerzijds en op gunstige externe financieringsvoorwaarden anderzijds. De door de activiteit van de ondernemingen gegenereerde middelen stegen in 2014 met 2,0 %, of in nominale termen een iets hogere groei dan die van het bbp. Zo nam het aandeel van het bruto-exploitationsoverschot van de bedrijven in het bbp enigszins toe. Het beliep met 24,1 %, amper hoger dan het gemiddelde sinds 2000. Omgekeerd nam het aandeel van de lonen in 2014 zeer licht af, waarbij het zich eveneens ietwat boven het gemiddelde van de laatste 15 jaar handhaafde. Al bij al waren de stijgingen of dalingen van het aandeel in het inkomen van de verschillende productiefactoren, net als in het voorgaande jaar, in 2014 zeer gering – namelijk zowat 0,1 % bbp – wat erop wijst dat de verstrakking van de

loonmatiging en de daling van de inflatie een gelijklopende tendens volgden. De verkoopprijzen daalden, wat uitsluitend toe te schrijven is aan de vermindering van de uitvoerprijzen onder invloed van de internationale concurrentie en de verlaagde prijzen van de input, onder meer van grondstoffen. De kosten per verkochte eenheid liepen echter in gelijke mate terug als de verkoopprijzen van de ondernemingen als gevolg van de vermindering van de prijzen van de ingevoerde goederen en diensten. De daling van de aardolieprijs ten opzichte van 2013 is daarbij een belangrijke factor. De kosten van binnenlandse oorsprong stegen dan weer, zij

het gematigd. Vooral het groeitempo van de loonkosten per eenheid product was het laagste van de laatste vier jaar, onder de gecombineerde invloed van de gematigde stijging van de lonen en de productiviteitswinsten.

6

DE BOUWSECTOR

ALGEMEEN

De bouwnijverheid was in 2014 nog goed voor zowat 6 % van de totale toegevoegde waarde, wat een lichte stijging is ten opzichte van de voorgaande jaren. Het eerste, sterke, kwartaal werd gekenmerkt door een uitzonderlijk zachte winter. Als gevolg hiervan liep ze vervolgens terug terwijl, net zoals de twee voorgaande jaren, de groei van de toegevoegde waarde op kwartaalbasis zwak of negatief bleef. De ontwikkelingen in de bouwnijverheid worden voornamelijk bepaald door specifiek met de Belgische economie verbonden factoren. Deze lopen uiteen afhankelijk of het bouwwerken betreft voor woningen of ondernemingen, of infrastructuurwerken. In dat opzicht was het verschillend verloop van het vertrouwen in de deelsector van de ruwbouw en in die van de burgerlijke bouwkunde en wegenwerken in 2014 erg frappant.

Het vertrouwen in de sector wegenwerken is opnieuw fors verslechterd. Een tendens die we al sinds 2011 opmerken. Dit hangt uiteraard samen met de sterke inkrimping van de overheidsinvesteringen onder invloed van de begrotingsconsolidatie, een factor die in 2013 en in 2014 werd versterkt door de traditionele neergaande fase na lokale verkiezingen.

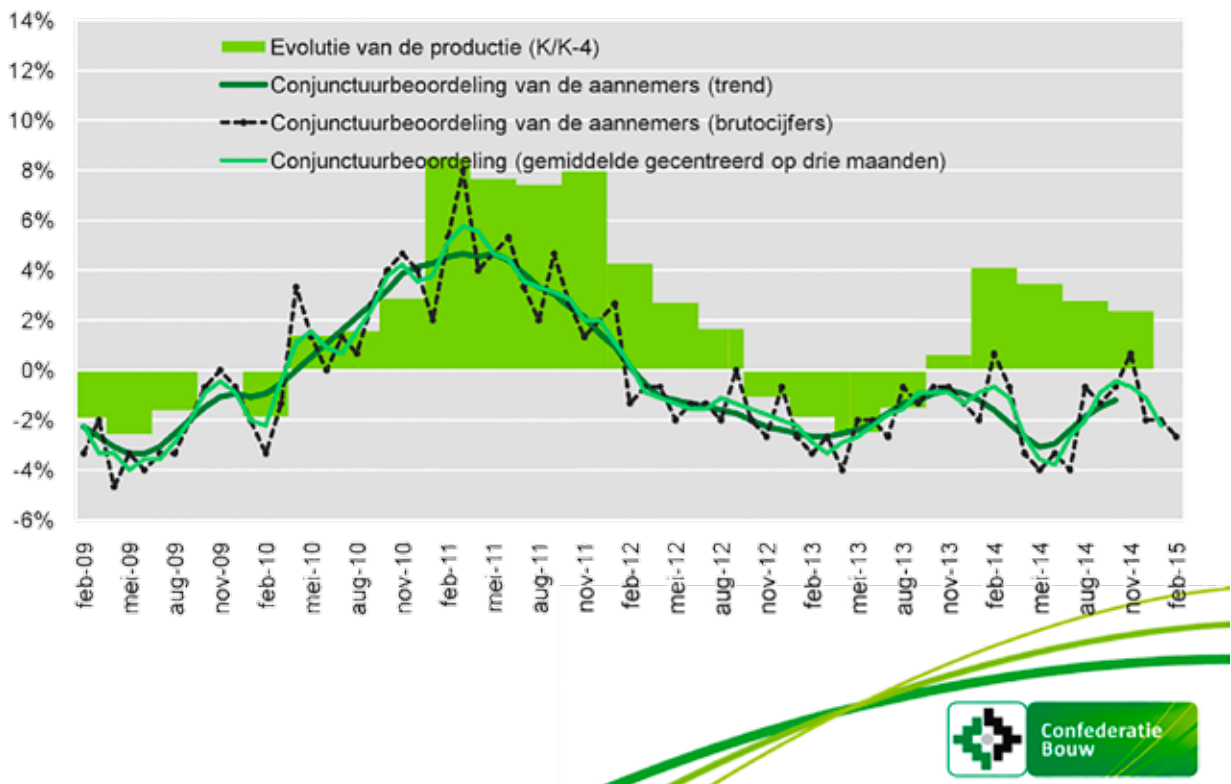
Het vertrouwen in de tak ruwbouw, dat ook al geruime tijd een dalende tendens vertoont, lijkt zich in 2014 dan weer te hebben gestabiliseerd. Dit parallel met het nog prille herstel van de investeringen in woningbouw.

Samengevat:

- in het vierde kwartaal van 2014 kende de bouwactiviteit een zwakke groei, maar daalde de werkgelegenheid verder met 0,4 % tot 205.700 loontrekkenden;
- het orderboek van de aannemers was eind vorig jaar minder gevuld en de conjunctuurbeoordeling van de aannemers verslechterde;
- het aantal vergunningen voor nieuwe woningbouw steeg in de maanden september – november, na de sterke daling die volgde op het anticipatie-effect in Vlaanderen;
- de gemiddelde bouwbarometer scoorde, dankzij de eerste jaarhelft, met een gemiddelde van 95,8 % wel beter dan 2012 en 2013.

Bouwbarometer

Evolutie van de productie (K/K-4)

Werkgelegenheid blijft dalen

De werkgelegenheid daalde in dezelfde periode met 0,4%. Het aantal arbeidsplaatsen bedroeg 205.700 jobs. Dit is 800 arbeidsplaatsen minder dan in het derde kwartaal van 2014. In vergelijking met een jaar geleden daalde de werkgelegenheid met 3,2 %. In de loop van de laatste drie jaren zijn er 14.900 arbeidsplaatsen verloren gegaan in de bouwsector.

De daling is het grootste in Wallonië is: op 2 jaar tijd verdwenen daar 5.000 arbeidsplaatsen. In Vlaanderen verdwenen op 3 jaar tijd zo'n 9.000 arbeidsplaatsen, wat overeenkomt met een daling van 9 %.

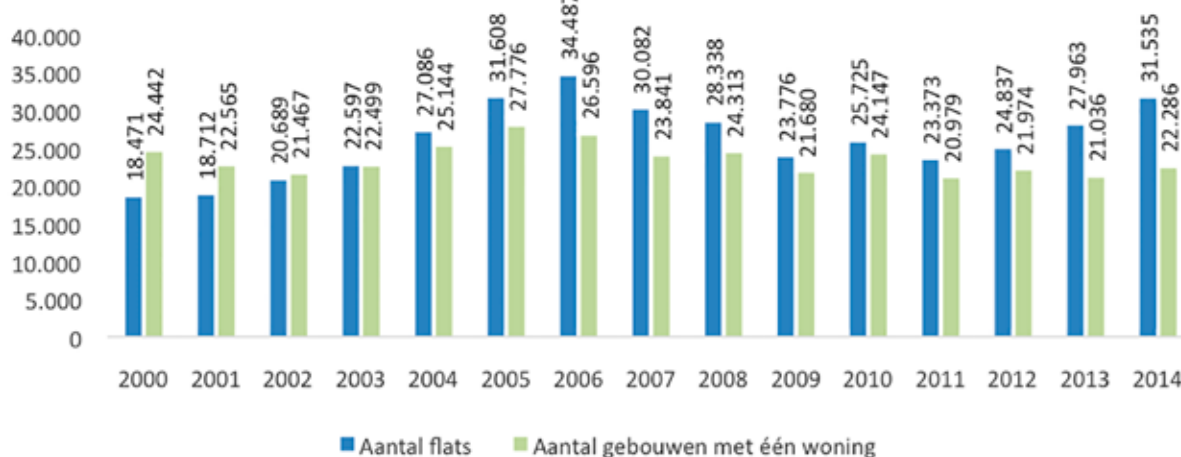
Stijging in de bouwvergunningen

De laatste gegevens van het Instituut voor de Nationale Rekeningen geven aan dat de bouwactiviteit op

kwartaalbasis gestegen is in het vierde kwartaal van 2014 (0,4 %). In vergelijking met het vierde kwartaal van 2013 nam de activiteit toe met 2,4 %.

In 2014 werden in België 53.820 bouwvergunningen afgeleverd voor nieuwe woningen (eengezinswoningen en appartementen). Dat zijn er 10 % meer dan in 2013. De stijging is vooral te danken aan de appartementsbouw (+13 % t.o.v. 2013) maar ook het aantal afgeleverde vergunningen voor nieuwe eengezinswoningen steeg, met 6 % tot 22.287. In Vlaanderen werden in 2014 13 % meer vergunningen afgeleverd voor de bouw van nieuwe woningen (40.042 t.o.v. 35.375 in 2013). Ook hier is de stijging groter voor de appartementsbouw (+15 %) dan voor eengezinswoningen (+10 % tot 16.445).

Afgeleverde bouwvergunningen voor nieuwe woningen (België)

De belangrijkste redenen voor de toename van het aantal vergunningen voor nieuwe woningen zijn:

- vooral in de eerste maanden van 2014 zagen we een sterke stijging omwille van de anticipatie op de strengere bouweisen vanaf 1 januari (E-peil, minimum aandeel hernieuwbare energie). Om de strengere eisen te vermijden moest de vergunning voor 1 januari aangevraagd zijn. De aflevering volgde dan in de eerste maanden van vorig jaar;
- de beslissing van de Vlaamse regering om het fiscale voordeel van de woonbonus terug te schroeven;
- de lage rentevoet. Het was interessant om geld te lenen voor investeringen. Dit geldt niet alleen voor de aankoop van een eigen woning maar ook voor andere vastgoedinvesteringen. Andere beleggingen

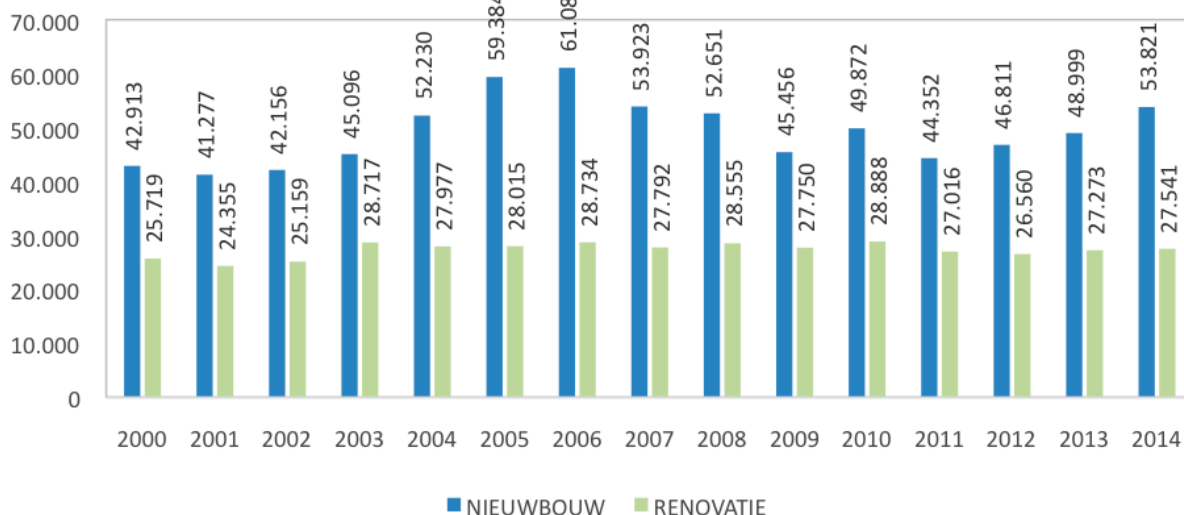
brengen praktisch niets meer op en zijn bovendien niet zo zeker;

- de tendens om van oudere of grotere woningen over te stappen naar nieuwbouw appartementen die kleiner zijn, maar alle wooncomfort hebben. Hierdoor neemt de vraag naar nieuwe, comfortabele appartementen toe.

Voor verbouwingen is het aantal afgeleverde bouwvergunningen voor het tweede jaar op rij opnieuw gestegen, zij het erg licht, met 1 % tot 27.540. Het gaat

om doorgedreven verbouwingen waarvoor een vergunning nodig is.

Afgeleverde stedenbouwkundige vergunningen woningen (België)

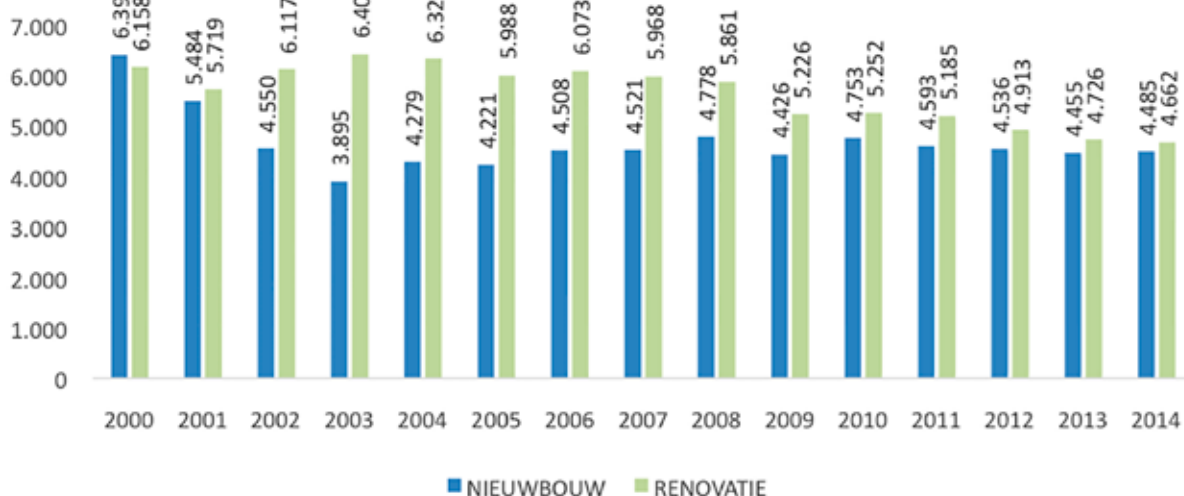

Voor de verbouwing van woningen zijn 16.528 vergunningen afgeleverd of 2 % meer dan in 2013.

Het aantal afgeleverde vergunningen voor niet-woongebouwen steeg in 2014 in Vlaanderen met 3 % voor

nieuwbouw en daalde met 4 % voor verbouwingen. Het aantal vergunningen voor niet-woongebouwen voor België steeg met 0,7 % voor nieuwbouw en daalde met 1,3 % voor verbouwingen.

Afgeleverde stedenbouwkundige vergunningen niet-woongebouwen (België)

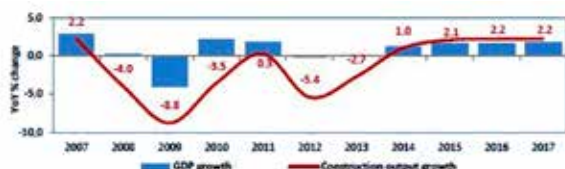
Lichte daling van de faillissementen

In de maanden november 2014 tot januari 2015 werden 468 bouwbedrijven failliet verklaard. De vorige drie maanden (augustus-oktober) bedroeg dit cijfer 472 faillissementen in de bouwsector of een daling met 0,7 %. De trend is dalend. Het aantal faillissementen blijft echter hoog, tot bijna 2.000 faillissementen per jaar.

De bouwsector in Europa

In vergelijking met het negatieve jaar 2013, was 2014 een relatief vlak jaar. De bouwsector bereikte haar laagste peil maar begint traag uit het dal te klimmen. De residentiële bouw noteerde een matige groei van 1,4 %. Deze groei werd aangevoerd door Hongarije, Polen en Slowakije in Oost-Europa. Dit deel van Europa is dus opnieuw de drijvende kracht in de markt en dit leidde tot een groei van 4,8 %. In West-Europa stimuleerden Ierland, het Verenigd Koninkrijk en Zweden de markt. In het Verenigd Koninkrijk was de markt vrij explosief met een groei van 6 %. Algemeen beschouwd bedroeg de groei van de West-Europese landen echter geen 1 %. Dit is te wijten aan een aantal landen waar de bouwsector opnieuw achteruit ging: Spanje (-5,9 %), Noorwegen (-4,4 %), Tsjechië (-5,7 %), Finland (-3 %), Nederland (-2,7 %) en Frankrijk (-1,5 %).

Construction activity and economic growth in Europe (EC-19) at 2012 prices

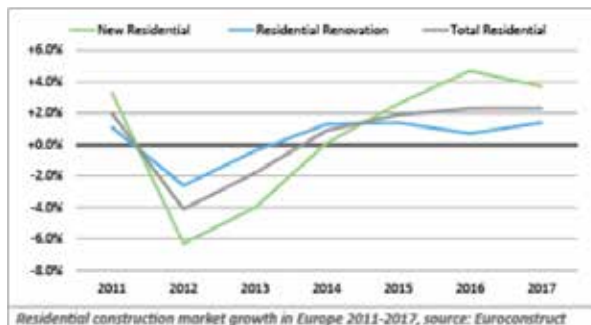

Source: Euroconstruct

De nieuwbouw steeg licht vergeleken met het verbouwingsniveau tussen 2008 en 2014. We stellen vast dat het aantal renovaties en verbouwingen sinds 2011 echter een consistente factor blijft in de bouwsector. Waar nieuwbouw tussen 2011 en 2014 met 7 % daalde, bleef de renovatiesector min of meer stabiel met een lichte daling van -0,5 % in diezelfde periode. Verbouwingen maken meer dan 60 % uit van alle residentiële bouwactiviteit en droegen zo bij aan de heropleving in 2014.

In de renovatiemarkt noteerden we een in alle landen een hogere activiteit, behalve in Spanje. We mogen echter niet vergeten dat deze markt in vele landen gesteund wordt door de overheidspolitiek. EU fondsen samen met ondersteunende maatregelen zoals overheidssubsidies,

fiscale voordelen en incentives stimuleerden de activiteit. Deze maatregelen kwamen er door de strengere eisen qua energie-efficiëntie een verouderde huizenpark.

Deze trend vinden we terug in zowel residentiële als niet-residentiële investeringen. Niet-residentiële investeringen hangen echter sterk samen met de algemene economische ontwikkeling. Een groot aandeel van investeringen in fabrieken, logistieke gebouwen, kantoorgebouwen of hotel gebeurt door bedrijven. De wil van de privésector om te investeren is daarom essentieel om deze markt te ontwikkelen. We mogen echter niet vergeten dat de vraag van de publieke sector ook een belangrijke rol speelt. In 2014 vertegenwoordigde de niet-residentiële bouw 33 % van de totale bouwsector. De activiteit in deze markt groeide met 1 % in 2014 (+1,4 % voor renovatie en +0,6 % voor nieuwe niet-residentiële gebouwen).

Volgens het laatste Euroconstruct rapport, zal de groei zich verderzetten: +2,1 % in 2015 en +2,2 % voor de daaropvolgende 2 jaren.

Burgerlijke bouw: licht herstel in 2014

Alhoewel de burgerlijke bouw het segment met de sterkste neerwaartse correctie was in de laatste 6 maanden, kende ze in 2014 een sterker herstel dan het bouwsegment (+ 1,4 %). Er wordt echter verwacht dat de sector zal blijven groeien a ratio van 2,5 % in de komende drie jaren. De renovatie zal een buffer blijven voor de hele bouwsector – ze absorbeerde een deel van de dalende markt de afgelopen jaren – en ze zal deze trend blijven stabiliseren.

2014 bleek een moeilijk maar toch een positief jaar te zijn voor de Europese bouwmaterial industrie. De verkoop op de Europese markt steeg met 9 % ten opzichte van 2013. 2014 bleek ook een zeer volatiel jaar te zijn: de sector kende een volledige economische cyclus binnen één jaar. Het jaar 2014 startte sterk na een zeer zachte winter, de zomer werd gekenmerkt door een verlengde dip en naar het einde van het jaar trok de markt opnieuw aan.

Hierdoor kon de markt net het verlies goedmaken van 2013. Hoedanook blijft de markt (alle landen en producten) meer dan 40 % onder het recordniveau van 2007. Ook nu waren er grote verschillen: in Zuid-Europa blijft de activiteit op een erg laag pitje, terwijl markten zoals Duitsland en het Verenigd Koninkrijk niet ver van het pre-crisis niveau staan.

Ook in het grondverzet zagen we diezelfde tendens: na een sterk eerste kwartaal zakte de verkoop verder weg. Wat betreft producten stelden we vast dat compact materieel sterker presteerde dan zwaar materieel. Rekening houdend met de afwachtende houding van de verhuursector om te investeren, is het echter de vraag of de verkoop van compact grondverzetmaterieel in 2015 nog een groei zal kunnen noteren.

In 2014 was materieel voor wegenwerken het best presterende van alle productgroepen. De totale verkoop steeg met 19 % in vergelijking met 2013. Hier zijn ook verschillen merkbaar: West- en Noord-Europa waren stabiel, Zuid-Europa begon aan een langzame klim uit het dal, maar in Oost-Europa presteerde de sector slecht. Wanneer we rekening houden met de beperkte activiteit in dit segment omwille van de geringe investeringen door de publieke sector, presteerde dit segment boven de verwachtingen. Materieel voor wegenwerken is duidelijk het sub segment dat het sterkste terugkwam na de crisis. Euroconstruct voorspelt zelfs een groei van 2,6 % over de volgende 3 jaar. Er zou dus ruimte moeten zijn om meer te investeren in materieel.

SIGMA vzw asbl
Avenue Jules Bordetlaan 164, B-1140 Brussels - Brussel - Bruxelles
Tel +32 (0) 2 778 62 00, Fax +32 (0) 2 778 62 24
www.traxio.be
www.sigmacert.be
www.sigmafederation.be